
**БЕХАТАРИИ
ОЗУҚАВОРӢ ВА
КАМБИЗОАТӢ
№3-2016**

**АГЕНТИИ ОМОРИ НАЗДИ
ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН**

**Агентство по статистике при
Президенте Республики Таджикистан**

Ҳайати таҳририя: Г.Ҳасанзода - Раиси ҳайати таҳририя,
Шокирзода Ш.Ш., - муовини Раиси ҳайати таҳририя
Аъзоёни ҳайати таҳририя: Шокирзода Ш.Ш., Асоев А.Р., Давлатзода Қ.,
Одилзода У.А., Қосимов Х.М., Минакова С.М., Фафуров Ш. Ҳ.,
Қулов А. Н., Асмаатбеков Ф. Я. Начибуллоев А.Қ.
Тарҷумон: Қаландаров М.Қ.

Масъулин:

- барои фаслҳои буллетен

Омори демографӣ, шугли аҳоли ва иҷтимоӣ	Қулов А.Н.	227-80-88
Омори нарх ва таърифа	Начибуллоев А.Қ.	227-94-89
Маҷмӯи Маҳсулоти Доҳилӣ, молия ва қарз	Минакова С.М.	227-98-71
Савдо, фаъолияти иқтисодии хориҷӣ	Асмаатбеков Ф.Я.	227-82-66
Кишоварзӣ, омори табиат ва ҳифзи муҳити зист	Ҳочаев З.А.	227-81-14

- таҳияи ҳуҷҷати асосӣ, танзими
фаслҳо, ороиши техникӣ ва
дизайн

-барои нашри маҷмӯа

Раёсати ҷамъбасту таҳлили
иқтисодӣ ва робитаҳои
байналхалқӣ
Қосимов Х.М.
тел.221-23-87
E-mail: stat@tojikiston.com
Сардори МКҲ -ии Агентии
омори назди Президенти Ҷ.Т.
Одилзода У.
тел. 227-96-09

Муқаддима

Мувофиқи Матритсаи комиссияи Аврупоии Ислоҳоти Сиёсати Меморандум дар бораи ҳамдигарфаҳмӣ оид ба Барномаи бехатарии озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, бо мақсади таъмин намудани низоми иттилооти таъчилӣ ва таҳлили вазъияти бехатарии озуқаворӣ дар ҷумҳурӣ ва мӯътамадии маълумотҳо, огоҳонидани истифоббарандагони маълумотҳои бехатарии озуқаворӣ, инчунин, дар бораи таҳия ва нашри буллетен ҳар семоҳа оид ба бехатарии озуқаворӣ қарор қабул карда шуда буд.

Агентии омор аз соли 2005 ин ҷониб, оид ба бехатарии озуқаворӣ маводҳои таҳлилӣ пешниҳод менамояд. Ин буллетени таҳлилӣ дар се моҳ як маротиба бо се забон (тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ) аз ҷоп мебарояд.

«Мафҳуми бехатарии озуқаворӣ дастрас будани озуқаворӣ ба ҳамаи одамон ҳама вақт барои ҳаёти солим ва фаъолна зарур мебошад. Яъне таҳти мафҳуми бехатарии озуқаворӣ ба миқдори кофӣ мавҷуд будани хӯрокворӣ, хӯроквориҳои зикришударо дастрас кардани хонаводаҳо (чӣ аз бозор ва чӣ аз дигар манбаъ, ки қобилияти кофии харидорӣ ба эътибор гирифта мешавад), инчунин ба миқдори зарурӣ истеъмор кардани хӯрокворӣ дар назар дошта мешавад».

Маълумотҳои заминавӣ барои буллетен оид ба бехатарии озуқаворӣ инҳоянд: истеҳсоли маҳсулоти озуқа, мавҷуд ва дастрас будани озуқаворӣ, замини кишт, истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, хусусиятҳои умумии иқлим, вазъияти истеъмор ва саломатӣ, бо об таъмин будан, нарх ва нишондиҳандаҳои миқдорӣ, ки аз вазъияти бозори озуқаворӣ шаҳодат медиҳанд.

Дар замимаҳои буллетен нишондиҳандаҳо барои Ҳуҷҷати Стратегияи милии рушд паст кардани сатҳи камбизоатӣ, нишондиҳандаҳо дар бораи хӯроки аҳоли ва гурӯҳҳои гуногуни иҷтимоию иқтисодии он дарҷ шудаанд.

Нашри буллетени иттилоотӣ дар бораи бехатарии озуқаворӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҳар семоҳа Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки як қатор вазорату идораҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон (Вазорати молия, Вазорати тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоии аҳоли, Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шуғли аҳолии, Вазорати маориф ва илм, Вазорати нақлиёт, Муассисаи давлатии обухавошиносӣ ва ғайраҳо) омода ва нашр менамояд.

Нашрия барои мутахассисон ва ҳам барои ҳамаи хоҳишмандон равона карда шудааст. Тавсия, пешниҳод ва мулоҳизаҳоро нисбати мазмуни буллетен ва шакли пешниҳоди маълумотҳои оморӣ ба Агентии омори назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба нишонаи зер ирсол намудан мумкин аст.

734025 Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш. Душанбе, кӯчаи Бохтар, 17
Тел: (992372) 2212387
Факс (992372) 2214375
E-mail: stat@tojikiston.com

Эзоҳ. Маълумотҳо аз рӯи тарози (баланси) озуқаворӣ оид ба намудҳои асосӣ дар айни замон ба нисбати қорӣ намудани тавсияи таҳиякардаи қоршиносии шӯъбаи омори ФАО дар қорҷӯбаи лоиҳаи байни Агентии омор ва ФАО «Мусоидати тақвият бахшидани Низоми Иттилооти Миллӣ оид ба бехатарии озуқаворӣ дар Тоҷикистон» аз нав дида баромада мешаванд.

МУНДАРИЧА

Муқаддима	3
МАЗМУНИ МУХТАСАР	7
ФАСЛИ I. НИШОНДИҲАНДАҲОИ ИҚТИМОИЮ ИҚТИСОДИ	9
1.1. Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ	9
1.2. Индекси нарх ва таърифаҳо	10
1.3. Савдои хориҷӣ	11
1.4. Бозори меҳнат	11
ФАСЛИ II. МАВҶУД БУДАНИ ОЗУҚАВОРИ	13
2.1. Афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ	13
2.1.1. Дурнамои истеҳсоли маҳсулоти озукаворӣ	13
2.1.2. Растанипарварӣ	15
2.1.3. Чорвопарварӣ	16
2.2. Таҳлили нархи истеҳсолкунанда	17
2.3. Савдои маҳсулоти асосии озукаворӣ	19
2.4. Мавҷудияти маҳсулоти озукаворӣ ба ҳар нафар аҳоли	20
ФАСЛИ III. ДАСТРАС БУДАНИ ОЗУҚАВОРИ	21
3.1. Таҳлили нархҳои истеъмоли	21
3.2. Даромад ва харочот	24
3.2.1. Даромад	24
3.2.2. Харочот	25
3.3. Камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	25
3.3.1. Бо озукаворӣ таъмин набудани хонаводаҳо, ки беш аз нисфи даромади худро барои маҳсулоти хӯрокворӣ сарф менамоянд	26
ФАСЛИ IV. ИСТЕЪМОЛОТ ВА ҲАЗМКУНИ	26
4.1. Озукаворӣ истеъмоли кардани аҳоли	27
4.2. Нишондиҳандаҳои бехатарии озукаворӣ, ки ба даромадҳо вобаста нестанд	29
4.2.1. Беморӣ	29
4.2.2. Таваллуд, фавт, афзоиши табиӣ	31
МЕТОДОЛОГИЯ	34
Замимаи 1. Маълумоти мухтасари шароити обу ҳаво дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи себми соли 2016	37
Замимаи 2. Тағйироти нархҳои миёнаи яклухт (пешниҳод) дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)	40
Замимаи 3. Тағйироти нархҳои миёнаи истеъмоли дар семоҳаҳои солҳои 2014 - 2016 дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)	41
Замимаи 4. Нишондиҳандаҳои ҷудоғонаи бучети хонаводаҳо аз рӯи гуруҳҳои дахфоизаи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумотҳои таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо)	43
Замимаи 5. Тақсими хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи даромади пулии умумии ҳар аъзои хонавода ва даромади дар ихтиёрдоштаи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нух моҳи солҳои 2015-2016 (аз рӯи маълумоти таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо, ба ҳисоби фоиз)	44

Замимаи 6. Харочоти пулии хонаводаҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо).....	45
Тақсимои хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи харочоти истеъмоли дар нӯҳ моҳи соли 2015 (аз рӯи маълумоти таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо; ба ҳисоби фоиз).....	47
Тақсимои хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи харочоти истеъмоли дар нӯҳ моҳи соли 2016 (аз рӯи маълумоти таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо, ба ҳисоби фоиз).....	48
Замимаи 7. Истеъмоли хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар узви хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти таҳқиқоти интихобии хонаводаҳо).....	49

МАЗМУНИ МУХТАСАР

- Маҷмӯи маҳсулоти дохилии истеҳсолшуда дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 аз рӯи маълумоти февралӣ 37943,5 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба моҳҳои январ - сентябри соли 2015 бо нархҳои муқоисавӣ 106,7 фоизро ташкил медиҳад.
- Ҳаҷми маҳсулоти умумии кишоварзӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ 15198,9 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2015-ум бо нархҳои муқоисавӣ 6,8 фоиз, аз он ҷумла дар соҳаи растанипарварӣ 11146,3 млн. сомонӣ ё 8,3 фоиз ва чорвопарварӣ 4052,6 млн. сомонӣ ё 3,1 фоиз зиёд шудааст.
- Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 ҳаҷми истеҳсоли гӯшт (дар вазни зинда) дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳо 122731 тоннаро ташкил намуд, ки 4,6 фоиз зиёд аст, истеҳсоли шир дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 -ум 577853 тоннаро ташкил намуд, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2015-ум 2,5 фоиз зиёд мебошад.
- Воридоти молҳои озукаворӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 нисбат ба моҳҳои январ - сентябри соли 2015 - ум 12,5 фоиз кам шудааст, аз он ҷумла воридоти орд 37,5 фоиз, қанду шакар ва маснуоти қаннодӣ 46,8 фоиз, картошка 89,2 фоиз, сабзавот 88,2 фоиз, макарон ва маснуоти макаронӣ 26,6 фоиз, шир ва маҳсулоти ширӣ 15,3 фоиз. Зимнан, дар ин давра воридоти гандум 11,3 фоиз, тухм 24,0 фоиз, чой 58,1 фоиз, рағғани растанӣ 11,2 фоиз зиёд шудааст.
- Аз аввали соли 2016 нархи маҳсулоти хӯроквории зерин қимат шудааст: сабзӣ 1,6 баробар, ярмаи марҷумак – 35,9 фоиз, себ – 23,4 фоиз, чойи қабуд – 20,6 фоиз, шакар – 19,0 фоиз, қарам – 13,6 фоиз, рағғани пахта ва картошка – 10,7 фоизӣ, маҳсулоти макаронӣ – 8,8 фоиз, рағғани маска ва арақ - 7,7 фоизӣ, гӯшти гов – 5,2 фоиз ва конфети шоколадӣ – 3,3 фоиз. Дар айни ҳол, нархи молҳои зерин арзон шудааст: бодиринг 57,5 фоиз, бехпиёз - 19,5 фоиз, помидор – 16,2 фоиз, шир - 14,8 фоиз, тухм - 3,9 фоиз, орди навъи 1-ум - 2,9 фоиз, гӯшти гӯсфанд - 2,4 фоиз ва биринҷ – 0,7 фоиз.
- Шумораи қувваҳои корӣ (аҳолии машғули кор ва бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда) аз рӯи баҳои пешакӣ дар моҳи сентябри соли 2016-ум 2308,4 ҳазор нафарро ташкил дод, ки аз ҷумлаи онҳо 2254,9 ҳазор нафар (97,7 фоиз) дар соҳаҳои иқтисодӣ машғуланд ва 53,5 ҳазор нафар расмӣ мақоми бекорро гирифтаанд, ки 2,3 фоизи шумораи қувваҳои кориро ташкил медиҳанд.

- Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016-ум 17,0 ҳазор нафар бо ташаббуси маъмурият ба рухсатии маҷбурӣ фиристода шудаанд, ки аз он ҷумла 5,7 ҳазор нафарашон (33,3 фоиз) бе ҳифзи музди кор мондаанд. Дар рӯзи ҳафтаи нопурраи корӣ ва рӯзи кории нопурра 0,4 ҳазор нафар кор кардааст. Сатҳи бекорӣ бо назардошти бекорӣ пинҳонӣ 3,1 фоизи шумораи қувваҳои кориро ташкил додаст.
- Манбаи муҳимтарини даромади пулии хонаводаҳо дар нӯҳ моҳи соли 2016 мисли пештара даромади меҳнатӣ – 55,8 фоиз, пардохтҳои ҳифзи иҷтимоӣ нафақа ва кӯмакпулиҳо-7,4 фоиз ва мадохилот аз фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ – 6,2 фоиз мебошад.
- Дар нӯҳ моҳи соли 2016 истеъмоли нон ва маҳсулоти нонӣ, ба ҳисоби миёна ба як нафар узви хонавода 110,52 килограммо ташкил медиҳад, ки ин барои ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ хос аст.
- Дараҷаи музди ҳақиқии меҳнат (бо назардошти тағйироти индекси нархҳо) дар моҳи сентябри соли 2016 нисбат ба моҳи августи соли 2016- ум 9,9 фоиз ва нисбат ба моҳи сентябри соли 2015-ум 6,7 фоиз зиёд шудааст. Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дараҷаи музди ҳақиқии меҳнат нисбат ба ҳамин давраи соли 2015 – ум 1,0 фоиз зиёд шудааст.
- Музди меҳнати камтарин дар моҳи сентябри соли 2016 дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар кормандони кишоварзӣ, шикор, ҷангалпарварӣ – 335,61 сомони ташкил дод.
- Маблағи умумии қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат бо назардошти солҳои гузашта то охири моҳи сентябри соли 2016 -ум 23853,9 ҳазор сомонӣ, аз ҷумла дар соли ҳисоботи 2016-ум 12498,9 ҳазор сомонӣ ё 52,4 фоизи маблағи умумии қарздори ташкил додаст.
- Қарздори аз ҳама зиёд дар бахши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар саноати истихроҷи маъданҳои кӯҳӣ ва коркарди конҳо – 6083,8 ҳазор сомонӣ (25,5 фоиз аз ҳаҷми умумии қарздорӣ), дар кишоварзӣ, шикор ва ҷангалпарварӣ – 4936,2 ҳазор сомонӣ (20,7 фоиз), дар саноати коркард – 3631,9 ҳазор сомонӣ (15,2 фоиз), дар сохтмон – 2810,8 ҳазор сомонӣ (11,8 фоиз) боқӣ мондааст.

ФАСЛИ I. НИШОНДИХАНДАҲОИ ИҚТИМОИЮ ИҚТИСОДИ

Нишондиҳандаҳои иқтимоию иқтисодӣ, ки дар поён пешниҳод шудаанд, вазъи умумии иқтисодиёти мамлакатро барои таҳлили ҳолати бехатарии озукаворӣ тавсиф менамоянд.

1.1. Маҷмӯи маҳсулоти дохилӣ

Маҷмӯи маҳсулоти дохилии истеҳсолшуда дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 аз рӯи маълумоти февралӣ 37943,5 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба моҳҳои январ - сентябри соли 2015 бо нархҳои муқоисавӣ 106,7 фоизро ташкил медиҳад.

Ба афзоиши бештари ММД зиёдшавии ҳаҷми истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ, саноат, савдо ва хизматрасонӣ таъсир расондааст.

Ҷадвали 1: Нишондиҳандаҳои асосии иқтимоию иқтисодӣ

	2014	2015	нӯҳ моҳи с.2016 ¹
Шумораи аҳолии доимӣ, (дар охири давра) млн.нафар.	8,4	8,5	8,6
ММД-и номиналӣ (млн. сомонӣ)	45606,6	48408,7	37943,5
аз он ҷумла ба ҳисоби фоиз:			
кишоварзӣ	23,5	22,0	20,3
саноат	12,0	13,3	14,9
хизматрасонӣ ва савдо	50,5	52,1	53,1
ММД ба ҳар сари аҳоли (сомонӣ)	5523,7	5727,8	x
Афзоиши ММД, ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	6,7	6,0	x
Касри/фоидаи бучети давлатӣ (ба ҳисоби фоиз нисбат ба ММД)	2,7	0,8	-1,3
Индекси нархҳои истеъмолӣ, ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	106,1	105,8	105,9
Индекси нархи молҳои озукаворӣ	107,5	106,8	104,6
Индекси нархҳои хизматрасонӣ	104,3	103,0	104,9
Қурби сомонӣ нисбат ба доллар	4,9349	6,1645	7,8222
Сатҳи бекорӣ расмӣ ба қайд гирифташуда (фоиз)	2,4	2,5	2,4
Шумораи бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда, ҳазор нафар	55,5	56,6	54,1
ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	103,0	99,6	94,9
¹) маълумотҳои пешакӣ			

	2014	2015	нӯҳ моҳи с.2016 ¹
Музди меҳнати миёнаи ҳармоҳа (сомонӣ)	819,59	879,21	924,99
ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта	117,5	107,3	106,9
Тарози (баланси) савдо (млн. доллар)	-3361,3	-2545,0	-1550,0
Ҳиссаи озуқаворӣ дар воридот, ба ҳисоби фоиз	20,5	23,1	19,9
Ҳиссаи озуқаворӣ дар содирот, ба ҳисоби фоиз	4,4	4,8	3,9

¹⁾ маълумотҳои пешакӣ

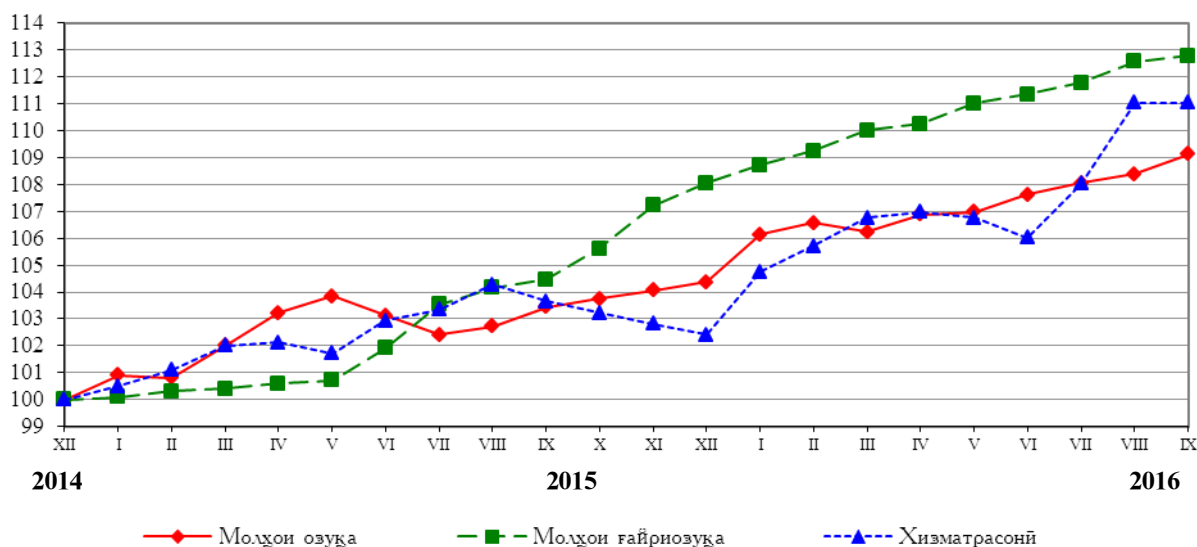
Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

1.2. Индекси нарх ва таърифаҳо

Индекси нархҳои истеъмоли дар моҳи сентябри соли 2016-ум 100,4 фоиз аз он ҷумла ба молҳои озуқа - 100,7 фоиз, молҳои ғайриозуқа - 100,2 фоиз ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли – 100,0 фоизро ташкил дод.

Аз аввали соли 2016 индекси нархҳои истеъмоли 105,0 фоиз аз он ҷумла ба молҳои озуқа - 104,4 фоиз, ба молҳои ғайриозуқа - 104,4 фоиз ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли - 108,4 фоизро ташкил кард.

Графики 1: Тағйироти индекси нархҳои истеъмолии молҳои озуқа ва ғайриозуқа ва хизматрасонии пулакӣ ба аҳоли (дар охири моҳ ба ҳисоби фоиз нисбат ба моҳи декабри соли 2014)

Дар давоми моҳҳои январ - сентябри соли 2016 афзоиши нархи молҳои озуқа нисбат ба нархи молҳои ғайриозуқа бештар тағйир ёфтааст.

Дар фасли 3 оид ба дастрас будани аҳоли ба озуқаворӣ маълумоти муфассал оварда шудааст.

1.3. Савдои хориҷӣ

Дар моҳҳои январ – сентябри соли 2016 гардиши савдои хориҷии Ҷумҳурии Тоҷикистон 2895,4 млн. доллари ИМА - ро ташкил дод, ки нисбат ба моҳҳои январ-сентябри соли 2015-ум 7,9 ҷузъ ё 249,8 млн. доллар кам мебошад. Тарозии савдо манфӣ буда, дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016-ум -1550,0 млн. долларро ташкил кард. Ҷумҳурии Тоҷикистон бо 108 мамлакат, аз он ҷумла бо 10 мамлақати ИДМ ва бо 98 мамлақати хориҷии дур муносибати савдои хориҷӣ дорад.

Дар гардиши савдои хориҷӣ ба ҳиссаи мамлақатҳои ИДМ 48,7 ҷузъ ё 1408,8 млн. доллар ва ба ҳиссаи мамлақатҳои хориҷии дур 51,3 ҷузъ ё 1486,6 млн. доллар рост меояд. Қасри тарозии савдо бо мамлақатҳои ИДМ – 981,6 млн. доллар, бо мамлақатҳои хориҷии дур –568,4 млн. долларро ташкил додааст.

Дар моҳҳои январ – сентябри соли 2016 содироти мол 672,7 млн. долларро ташкил кард, ки нисбат ба моҳҳои январ – сентябри соли 2015-ум 0,5 ҷузъ ё 3,1 млн. доллар зиёд шудааст.

Воридоти мол ба ҷумҳурӣ 2222,7 млн. долларро ташкил кардааст, ки нисбат ба моҳҳои январ – сентябри соли 2015-ум 10,2 ҷузъ ё 252,9 млн. доллар кам шудааст.

Дар содирот аз ҷумлаи маҳсулоти растанӣ ҳиссаи мевачот бо арзиши умумии 10478,3 ҳазор доллар бештар аст. Мевачот ва сабзавот ба маблағи 6928,3 ҳазор доллар, дар воридот бошад, гандум ба маблағи 144780,1 ҳазор доллар ва орд ба маблағи 22862,1 ҳазор доллар афзалият доранд.

1.4. Бозори меҳнат

Шумораи қувваҳои корӣ¹ (аҳолии машғули кор ва бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда) аз рӯи баҳои пешакӣ дар моҳи сентябри соли 2016-ум 2308,4 ҳазор нафарро ташкил дод, ки аз ҷумлаи онҳо 2254,9 ҳазор нафар (97,7 ҷузъ) дар соҳаҳои иқтисодиёт машғуланд ва 53,5 ҳазор нафар расмӣ мақоми бекорро гирифтаанд, ки 2,3 ҷузъи шумораи қувваҳои кориро ташкил медиҳанд.

Шумораи бекорони дар Агентҳои меҳнат ва шугли аҳолии Вазорати меҳнат, муҳоҷират ва шугли аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон расмӣ ба қайд гирифташуда дар охири моҳи сентябри соли 2016-ум 53,5 ҳазор нафарро ташкил карда, нисбат ба охири моҳи августи соли 2016 -ум ҳамагӣ 0,4 ҷузъ кам шудааст. Аз ҷумлаи бекорони ба қайд гирифташуда занон 53,3 ҷузъ (28,6 ҳазор нафар) - ро ташкил додаанд. Сатҳи бекории расмӣ ба қайд гирифташуда нисбат ба шумораи қувваҳои корӣ 2,3 ҷузъро ташкил кардааст.

Ҳиссаи бештари бекорони расмӣ ба қайд гирифташударо то охири моҳи сентябри соли 2016 шахсоне ташкил медиҳанд, ки тайёрии касбӣ надоранд ва шахсоне, ки муддати тулонӣ дар ҷустуҷӯи кор ҳастанд (83,6 ҷузъи шумораи умумии бекорони ба қайд гирифташуда ё 44,7 ҳазор нафар). Ғайр аз ин, қариб 63,7 ҷузъи бекорони ба қайд гирифташуда таҳсилоти миёнаи умумӣ ва миёнаи ноপুরра доранд (34,1 ҳазор нафар). Ин омилҳо ба пайдо кардани ҷои корӣ ба бекорон мушкilot меорад.

---

¹ Мафҳуми «аҳолии дар иқтисодиёт ғайб» мувофиқи қарори 19-умин Конференсияи байналмилалӣ оморчиёни меҳнат «Резолютсия оид ба омили ғайбияти меҳнати, шугли ва қувваҳои кории истифоданашуда» бекор карда шуд.

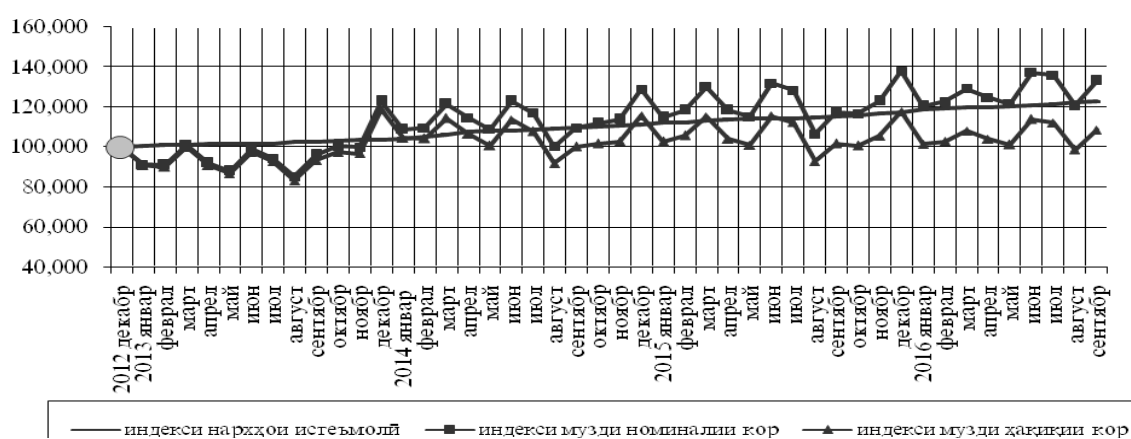
Бекории пинҳонӣ машғулияти нопурра мебошад, дар ҳолате ки истехсолот бозистодааст, як қисми кормандон ба рӯзи кории нопурра мебаранд. Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016-ум 17,0 ҳазор нафар бо ташаббуси маъмурият ба рӯзи кории нопурра фиристода шудаанд, ки аз он ҷумла 5,7 ҳазор нафарашон (33,3 Ҷоиз) бе ҳифзи музди кор мондаанд. Дар рӯзи кории нопурраи корӣ ва рӯзи кории нопурра 0,4 ҳазор нафар кор кардааст. Сатҳи бекорӣ бо назардошти бекории пинҳонӣ 3,1 Ҷоизи қувваҳои кориро ташкил додааст.

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дараҷаи музди ҳақиқии меҳнат нисбат ба ҳамин давраи соли 2015 – ум 1,0 Ҷоиз зиёд шудааст.

Музди меҳнати камтарин дар моҳи сентябри соли 2016 дар баҳши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар кормандони кишоварзӣ, шикор, ҷангалпарварӣ – 335,61 сомониро ташкил дод. Музди меҳнати аз ҳама баланд дар баҳши воқеии иқтисодиёт дар сохтмон – 2180,27 сомонӣ, дар саноати истихроҷи маъданҳои ҷӯш ва коркарди конҳо – 2114,06 сомонӣ, дар нерӯи барқ, газ ва таъминоти об – 1350,74 сомонӣ буд. Умуман дар баҳши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ музди миёнаи ҳармоҳаи меҳнат дар моҳи сентябри соли 2016-ум 856,82 сомониро ташкил дод ва нисбат ба моҳи сентябри соли 2015-ум 13,4 Ҷоиз зиёд шудааст.

Дар баҳши хизматрасонии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ музди меҳнати аз ҳама баланд дар кормандони: дар фаъолияти миёнаравии молиявӣ – 2491,19 сомонӣ; дар нақлиёт, хоҷагии анбор ва алоқа – 2280,29 сомонӣ, дар намудҳои фаъолияти меҳмонхонаҳо ва тарабхонаҳо – 1197,98 сомонӣ ба қайд гирифта шудааст. Умуман музди миёнаи ҳармоҳаи меҳнати кормандони баҳши хизматрасонии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар моҳи сентябри соли 2016-ум 1067,78 сомониро ташкил дод ва нисбат ба моҳи сентябри соли гузашта 12,9 Ҷоиз зиёд шудааст.

Графики 2: Динамикаи индекси нархҳои истеъмолӣ, музди номиналӣ ва ҳақиқии меҳнат (декабри соли 2012 = 100)

Маблағи умумии қарздорӣ аз пардохти музди меҳнат бо назардошти солҳои гузашта то охири моҳи сентябри соли 2016 - ум 23853,9 ҳазор сомонӣ, аз ҷумла дар соли ҳисоботи 2016-ум 12498,9 ҳазор сомонӣ ё 52,4 Ҷоизи маблағи умумии қарздориро ташкил додааст.

Қарздории аз ҳама зиёд дар баҳши воқеии намудҳои фаъолияти иқтисодӣ дар саноати истихроҷи маъданҳои кӯҳӣ ва коркарди конҳо – 6083,8 ҳазор сомонӣ (25,5 фоиз аз ҳаҷми умумии қарздорӣ), дар кишоварзӣ, шикор ва ҷангалпарварӣ – 4936,2 ҳазор сомонӣ (20,7 фоиз), дар саноати коркард – 3631,9 ҳазор сомонӣ (15,2 фоиз), дар сохтмон – 2810,8 ҳазор сомонӣ (11,8 фоиз) боқӣ мондааст. Қарздории аз ҳама зиёд дар баҳши хизматрасонӣ дар маориф - 1404,9 ҳазор сомонӣ (5,9 фоиз аз ҳаҷми умумии қарздорӣ) ва тандурустӣ ва ҳифзи иҷтимоӣ-1903,8 ҳазор сомонӣ (8,0 фоиз) ба қайд гирифта шудааст.

ФАСЛИ II. МАВҶУД БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ

Мавҷуд будани озуқаворӣ - мавҷудияти миқдори озуқаворӣ дар натиҷаи истеҳсоли худӣ ё аз ҳисоби бозор мебошад. Дар сатҳи мамлакат мавҷуд будани озуқаворӣ аз рӯи ҷамъи захираҳои озуқаворӣ, воридоти тиҷоратӣ, ёриҳои озуқаворӣ ва истеҳсолоти худӣ муайян карда мешавад. Ба мавҷудият омилҳои зерин: шароити обу ҳаво, ҳосилнокӣ, саришумор ва маҳсулнокии чорво, нархи муқарраркардаи истеҳсолкунандаҳо ба озуқаворӣ, нархи хӯроқворӣ дар мамлакатҳои ҳамсоҳ, инчунин масъалаҳои сиёсати дохилӣ, ки истеҳсолот, савдо, тақсимот ва нархгузориро муайян менамоянд, ба назар гирифта мешаванд.

2.1. Афзоиши истеҳсоли маҳсулоти кишоварзӣ

Ҳаҷми маҳсулоти умумии кишоварзӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ 15198,9 млн. сомониро ташкил дод, ки нисбат ба ҳамаи давраи соли 2015-ум бо нархҳои муқоисавӣ 6,8 фоиз, аз он ҷумла дар соҳаи растанипарварӣ 11146,3 млн. сомонӣ ё 8,3 фоиз ва чорвопарварӣ 4052,6 млн. сомонӣ ё 3,1 фоиз зиёд шудааст.

2.1.1. Дурнамои истеҳсоли маҳсулоти озуқаворӣ

Таъсири шароити обу ҳаво ва иқлим ба соҳаи растанипарварӣ

Июл. Дар ҷумҳурӣ ҳарорати ҳаво мӯътадил гарм буд. Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво асосан аз меъёри иқлим 1-2⁰С паст буд ва танҳо дар (Қурғонтеппа ва ноҳияи Фарҳор 1-2⁰С аз меъёр баланд) ва дар ноҳияҳои доманакӯҳ 28+32⁰С, дар ноҳияҳои кӯҳӣ +25+27⁰С, дар ноҳияҳои вилояти Суғд 16+25⁰С, ноҳияҳои кӯҳии НТҚ ва ғарби ВМКБ +21+25⁰С (Дарвоз +28⁰С), дар баландкӯҳҳои ВМКБ +13+15⁰С гарм буд.

Боришот дар доманакӯҳҳо ва кӯҳҳои вилояти Суғд қайд карда шуданд. Миқдори умумии боришот дар бештари ноҳияҳои ҷумҳурӣ аз меъёр паст буд, дар баъзе ҷойҳо аз меъёр зиёд буд. Дар Қурғонтеппа, Фарҳор, Исанбой, Ховалинг, Панҷакент, Дарвоз ва Ишқошим 0-54 фоиз аз меъёр паст ва дар вилояти Суғд 231-640 фоизи меъёр, вилояти Хатлон 100-269 фоизи меъёр, НТҚ 231-338 фоизи меъёр, дар ноҳияҳои кӯҳии НТҚ 249-538 фоиз, дар ғарби ВМКБ 112-252 фоизи меъёр, дар шарқи ВМКБ 0-75 фоизи меъёрро ташкил дод.

Дар моҳи **июл** дар дарёҳои ҷумҳурӣ тадриҷан пастшавии сатҳи оби дарёҳо ба амал омад. Танҳо дар аввали даҳрӯзаи якум ва миёнаи даҳрӯзаи сеюми моҳи июл бо сабаби болоравии ҳарорати ҳаво дар дарёҳои ҷумҳурӣ серобӣ мушоҳида карда шуд. Аз сабаби баландшавии серобии ҳавзаҳои дарёҳои Обихингоб, Варзоб ҷараёни сел ба қайд гирифта шуд.

Масрафи моҳонаи об дар дарёҳои чумхурӣ дар ҳадди меъёр ва аз меъёр паст (меъёр 58-100 фоиз), дар дарёҳои Заравшон ва Ғунд бошад аз меъёр зиёд (100-190 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Август. Дар чумхурӣ ҳарорати обу ҳаво гарм ва хушк буд. Дар ноҳияҳои кӯҳӣ бошад, борони кӯтоҳмуддат бо раъду барқ мушоҳида ва ба қайд гирифта шуданд.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар аксарияти ноҳияҳои чумхурӣ 1⁰С аз меъёр баланд буд, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 1-3⁰С меъёри бисёрсола паст ва дар водиҳо +26+29⁰С, дар доманакӯҳҳо +23+24⁰С, дар ноҳияҳои кӯҳӣ +13+18⁰С то +19+23⁰С гарм, (Дарвоз то 27⁰ гарм), дар баландкӯҳҳо +8+12⁰С гарм буд.

Ҷамъи боришоти моҳона дар аксарияти ноҳияҳои кӯҳӣ ва ноҳияҳои доманакӯҳӣ вилояти Суғд (0-50 фоиз, дар кӯҳҳо 215-441 фоиз), дар ноҳияҳои кӯҳии НТҚ (51-262 фоиз), дар Дарвоз (115 фоиз), ғарби ВМКБ (14-205 фоиз)-и меъёрро ташкил кард.

Дар давоми моҳи **август** дар дарёҳои чумхурӣ пастшавии сатҳи об мушоҳида шуд.

Серобии миёнаи моҳонаи аксари дарёҳои чумхурӣ дар ҳадди меъёр ва аз меъёр паст (меъёр 56-96 фоиз) буд. Танҳо дар дарёҳои Қизилсу-Сомончӣ ва Ғунд-Хоруг (126-168 фоиз) аз меъёр баландро ташкил дод.

Сентябр. Ҳарорати обу ҳаво дар чумхурӣ хушк ва гарм буд.

Ҳарорати баландтарини миёнаи моҳонаи ҳаво дар аксарияти ноҳияҳои чумхурӣ +1+3⁰С аз меъёр баланд буд. Дар водиҳо ва доманакӯҳ то +17+23⁰С, кӯҳҳо +13+19⁰С (Дехавз +11⁰С, Дарвоз +23⁰С), дар ноҳияҳои баландкӯҳӣ ВМКБ +4+7⁰С гарм буд.

Миқдори боришот дар аксарияти ноҳияҳои чумхурӣ аз меъёр кам буд, танҳо дар ноҳияҳои чудоғонаи кӯҳӣ ва баландкӯҳ ба ҳадди меъёр буд. Дар ВМКБ боришот қайд карда шуданд ва миқдори боришоти моҳона дар ВМКБ 160-286 фоизро ташкил кард. 30 сентябр дар ноҳияҳои чумхурӣ тақвият ёфтани шамол то 12-17 м/сония ба қайд гирифта шуд ва дар баъзе ҷойҳо дар ин давра ғайр аз ноҳияҳои ВМКБ чангу ғубор ба амал омад.

Дар моҳи **сентябр** дар дарёҳои чумхурӣ пастшавии серобии дарёҳо давом кард.

Серобии дарёҳои чумхурӣ аксаран ба ҳадди меъёр ё аз меъёр баланд (79-110 фоиз) буд. Танҳо дар дарёҳои Ёхсу - Карбостанак (133 фоиз) аз меъёр баланд буд.

Ҳаҷми оби обанбори Норақ дар давоми моҳ 0,020 млн.м³ зиёд шуда, 10574 млн.м³ -ро ташкил дод, ки аз ҳаҷми ҳамин давраи соли гузашта 0,074 млн.м³ зиёд мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ 0,104 млн.м³ зиёд гашта 2274 млн.м³ -ро ташкил дод, ки аз ҳаҷми ҳамин давраи соли гузашта 0,525 млн.м³ зиёд мебошад.

Ҷадвали 2: Ҳолати обанборҳо дар 30 сентябри соли 2016

обанбор	тағйирот дар давоми моҳ м ³	ҳаҷми об дар соли 2016		ҳаҷми об дар соли 2015	
		млн.м ³	бо фоиз нисбат ба ғунҷоиш	млн.м ³	бо фоиз нисбат ба ғунҷоиш
Қайроққум	0,104	2274	54,7	1749	42,0
Норақ	0,020	10574	100,6	10500	99,9

2.1.2. Растанипарварӣ
Ҷадвали 3: Замини кишт ва ҷамъоварию умумии ҳосил

	с.2014	с.2015	нуҳ моҳи соли 2016
Замини кишт, ҳазор гектар	828,5	830,5	836,6
Зироатҳои тирамоҳӣ	264,7	256,9	258,6
Зироатҳои ғалладона	264,7	256,9	258,6
Зироатҳои баҳорӣ	563,8	573,6	578,0
Зироатҳои ғалладона	147,9	166,8	165,3
аз он ҷумла:			
гандум	52,3	62,0	63,2
ҷав	50,9	54,7	53,7
Зироатҳои техникӣ	207,7	188,6	190,6
картошка	35,5	39,8	41,6
сабзавот	48,5	55,4	58,2
полизи	19,4	21,4	20,1
Ҷамъоварию умумии ҳосил, ҳазор тонна			
ғалладона	1317,8	1392,8	1217,5
картошка	853,7	887,4	708,7
сабзавот	1549,5	1667,9	1336,1
полизи	545,7	592,4	492,8

Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дар ҳамаи шаклҳои хоҷагидорӣ 1217513 тонна ғалладона, 708692 тонна картошка, 1336125 тонна сабзавот, 492833 тонна полизи, 269135 тонна мевачот ва 149303 тонна ангур истеҳсол карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли 2015-ум ғалладона 4,1 фоиз, картошка 5,8 фоиз, сабзавот 8,2 фоиз, полизи 0,4 фоиз, мевачот 33,8 фоиз ва ангур 6,1 фоиз зиёд мебошад.

Ҷамъоварию ҳосил

Дар хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ то 1 октябри соли 2016-ум 299342 гектар зироати ғалладона ва лӯбиёӣ (бе ҷуворимаққа) ҷамъоварӣ карда шудааст, ки аз он 297969 гектар кӯфта шуда, 775070 тонна ғалла истеҳсол карда шудааст ва ҳосилнокии ҳар гектар 26,9 сентнериро ташкил намуд. Аз 17118 гектар 390686 тонна картошка ҷамъоварӣ шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 228,2 сентнериро ташкил додааст, аз 28165 гектар 689714 тонна сабзавот истеҳсол шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 244,9 сентнериро ташкил медиҳад. Аз 16027 гектар 396849 тонна зироати полизи ҷамъоварӣ карда шудааст, ки ҳосилнокии ҳар гектар 233,2 сентнериро ташкил медиҳад. Дар ҳамин давра 139630 тонна мева ҷамъоварӣ карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 1,9 баробар зиёд ва 73205 тонна ангур ҷамъоварӣ карда шудааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 16,6 фоиз зиёд мебошад.

Кишти зироатҳои барвақтӣ-бахорӣ

То 1 октябри соли 2016 дар хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ дар майдони 6951 гектар кишти зироатҳо гузаронида шудааст. Аз замини умумии кишт 6185 гектарро сабзавот ва 741 гектарро зироатҳои хӯроки чорво ташкил медиҳад. Нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта сабзавот 3,3 фоиз зиёд ва зироатҳои хӯроки чорво 4,4 фоиз кам кишт карда шудааст.

Захираи тухмӣ

То 1 октябри соли 2016 хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ 41364 тонна ғалладонаи тухмӣ (аз ҷумла гандум 38457 тонна) захира намудаанд. Нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта тухмии ғалладона ва лӯбиёӣ 7,9 фоиз, аз ҷумла гандум 10,6 фоиз зиёд захира карда шудааст.

2.1.3. Чорвопарварӣ

То 1 октябри соли 2016 дар ҳамаи категорияҳои хоҷагиҳо саршумори чорвои калони шохдор 2220,0 ҳазор сарро ташкил кардааст, ки нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 65,2 ҳазор сар ё 3,0 фоиз зиёд аст. Дар ҳамин давра саршумори гӯсфанду буз 5457,8 ҳазор сарро ташкил дода, 240,5 ҳазор сар ё 4,6 фоиз афзуд. Аз саршумори умумӣ 92,8 фоизи саршумори чорвои калони шохдор ва 81,1 фоизи саршумори гӯсфанду буз ба хоҷагиҳои аҳоли рост меояд.

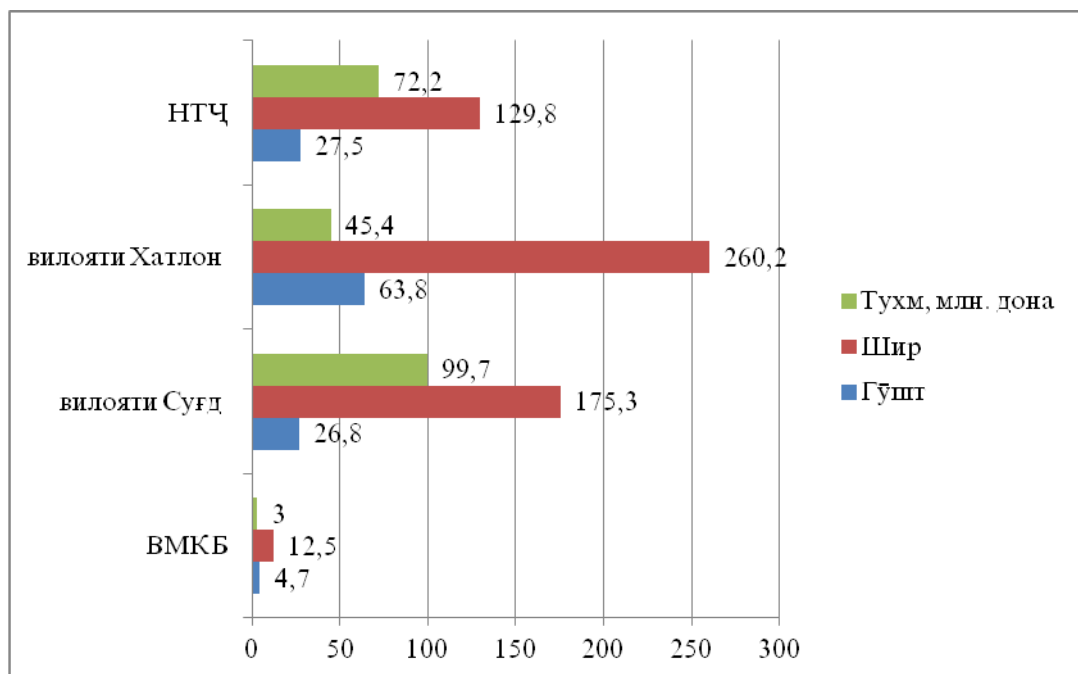
Афзоиши саршумори чорвои калони шохдор дар хоҷагиҳои вилоятҳои Суғд 3,3 фоиз, Хатлон 3,2 фоиз, ВМКБ 2,3 фоиз ва НТҶ 2,6 фоизро ташкил дод.

Ҷадвали 4: Нишондиҳандаҳои асосии маҳсулоати соҳаи чорвопарварӣ дар ҷумҳурӣ

	2014	2015	нуҳ моҳи 2016
Истехсол, ҳаз. тонна			
Гӯшт (дар вазни кушташуда)	99,4	108,8	61,4
аз он ҷумла:			
гӯшти гову гӯсола	44,2	48,4	27,3
гӯшти гӯсфанду буз	49,4	54,1	30,6
гӯшти мурғ	1,5	1,6	0,9
гӯшти дигар намуди чорво	4,3	4,7	2,6
Шир	854,7	888,9	577,9
Тухм, млн. дона	350,0	357,2	220,3
Маҳсулноқӣ¹			
Ҳисоби миёнаи ширдушӣ аз як сар модагови ширдеҳ, кг	1618	1679	1268
Тухмгирӣ аз як сар мокиён, дона	223	221	155
^{1) дар хоҷагиҳои ҷамъиятӣ ва деҳқонӣ}			

Графики 3: Истеҳсоли маҳсулоти асосии чорвопарварӣ дар ҳамаи категорияҳои хоҷагӣ то 1 октябри соли 2016, ҳазор тонна

2.2. Таҳлили нархи истеҳсолкунанда
Ҷадвали 5: Тағйироти нархи истеҳсолкунанда

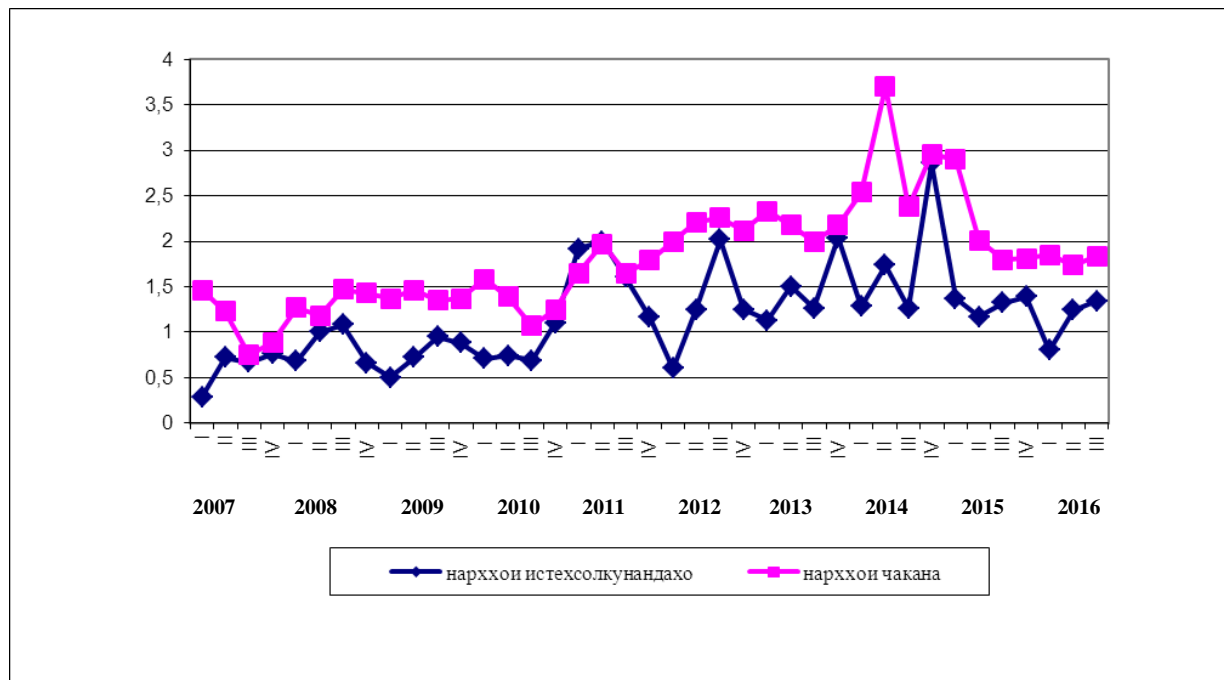
(сомонӣ/кг)

	2014				2015				2016		
	сем. I	сем. II	сем. III	сем. IV	сем. I	сем. II	сем. III	сем. IV	сем. I	сем. II	сем. III
Гандум	1,85	1,32	1,35	1,32	1,22	1,60	1,50	1,52	1,42	1,69	1,50
Шир	2,57	2,43	2,40	2,30	1,86	2,48	2,10	2,19	1,07	2,43	2,50
Картошка	1,28	1,74	1,26	2,00	1,37	1,17	1,32	1,39	0,78	1,24	1,34

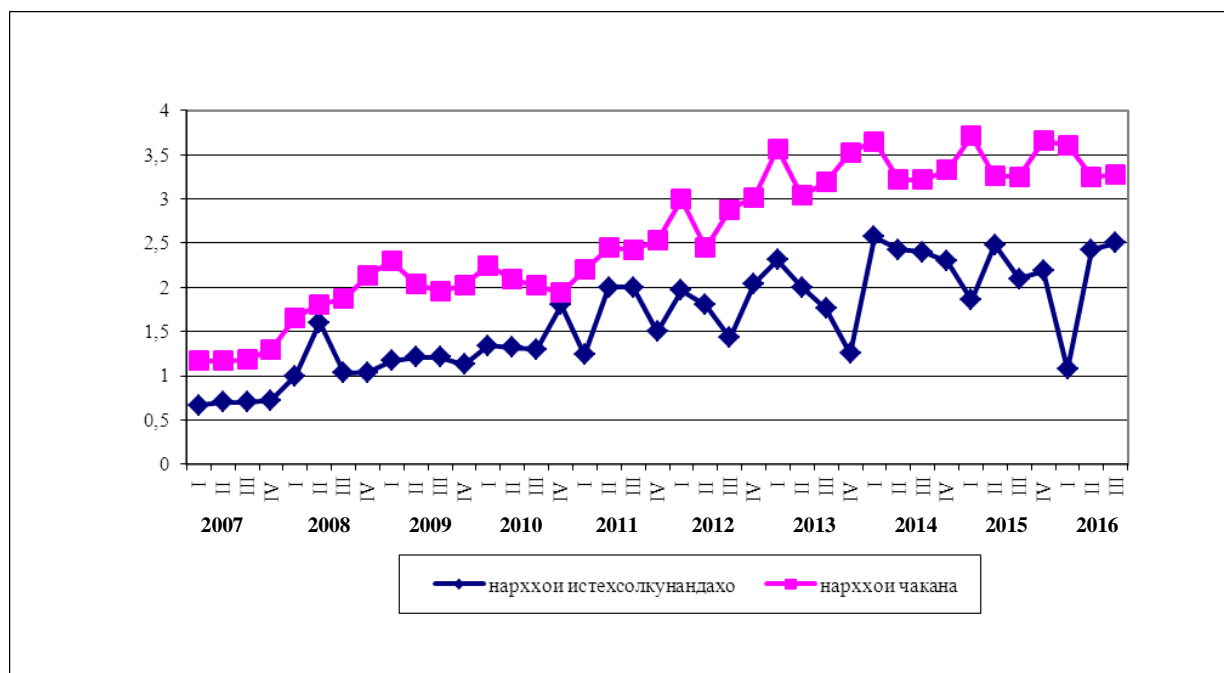
Манбаъ: Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 воридоти гандум нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 11,3 фоиз зиёд шудааст.

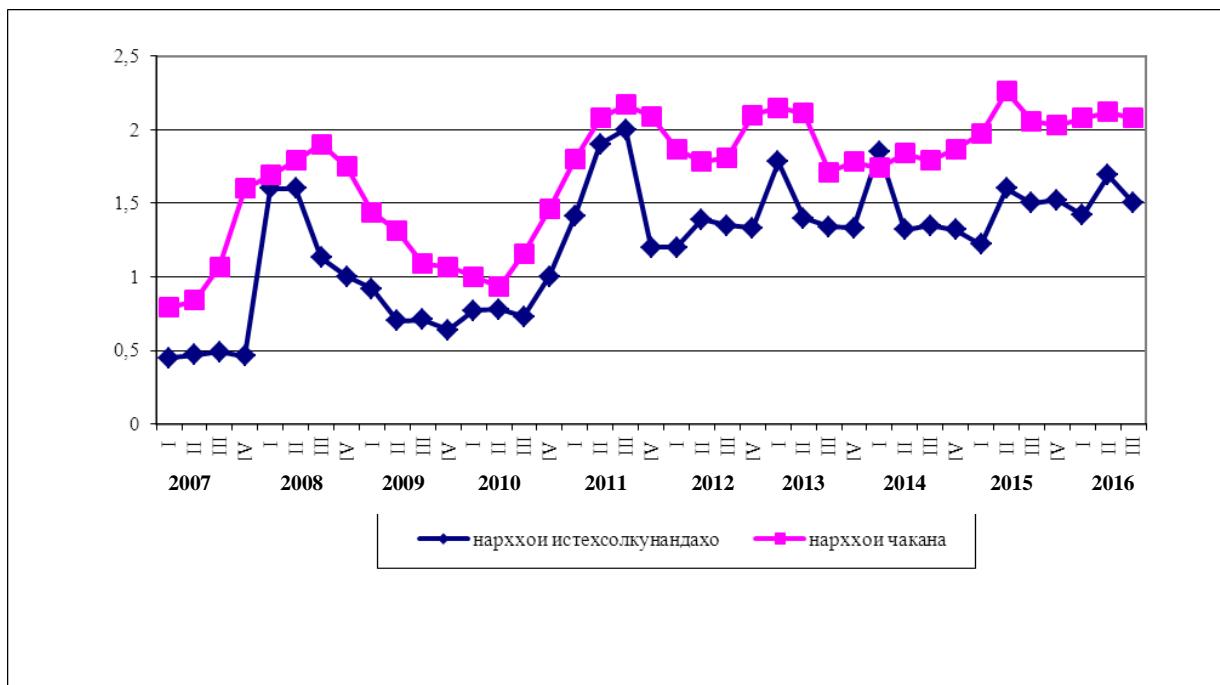
Графики 4: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандаҳо ба картошка, сомонӣ/кг

Графики 5: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандаҳои шир, сомонӣ/кг

Графики 6: Тағйироти нархҳои чакана ва нархҳои истеҳсолкунандаҳои гандум, сомонӣ/кг

Аз графикҳо дида мешавад, ки таъсири тағйироти нархҳои чакана аз тағйироти нархҳои истеҳсолкунандаҳо зиёд аст. Чунин вазъият ба ҳамаи намудҳои маҳсулоти кишоварзӣ хос аст (ниг. ба замимаҳои 3 ва 4).

2.3. Савдои маҳсулоти асосии озукаворӣ

Дар Тоҷикистон ҳиссаи молҳои озукаворӣ дар ҳаҷми умумии содирот дар моҳҳои январ - сентябри солҳои 2015 - 2016 - ум мутобиқан 4,4 ва 3,9 фоизро ташкил кардааст. Дар воридот таносуби онҳо хеле зиёд буда, мутобиқан 23,2 ва 19,9 фоизро ташкил дод.

Молҳои асосии воридшаванда аз инҳо иборатанд: гандум ва орд, ки таносуби бештарро ташкил медиҳанд, қанду шакар, рағғани растанӣ, сабзавот, мевачот, картошка, маҳсулот аз орд (макарон, угро, макарони қўчқорак, нон, кулчаҳои қандин (пирожниҳо ва печениҳо), маҳсулоти ширӣ, тухм, чой ва ғайраҳо.

Воридоти молҳои озукаворӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 нисбат ба моҳҳои январ - сентябри соли 2015 - ум 12,5 фоиз кам шудааст, аз он ҷумла воридоти орд 37,5 фоиз, қанду шакар ва маснуоти қаннодӣ 46,8 фоиз, картошка 89,2 фоиз, сабзавот 88,2 фоиз, макарон ва маснуоти макаронӣ 26,6 фоиз, шир ва маҳсулоти ширӣ 15,3 фоиз.

Зимнан, дар ин давра воридоти гандум 11,3 фоиз, тухм 24,0 фоиз, чой 58,1 фоиз, рағғани растанӣ 11,2 фоиз зиёд шудааст.

Чадвали 6: Содироту воридоти маҳсулоти асосии озуқаворӣ ва ҳиссаи онҳо дар ҳаҷми умумии савдо дар моҳҳои январ - сентябри солҳои 2015 - 2016

(ҳазор тонна)

	содирот		2016 ба ҳисоби фоиз нисбат ба 2015	воридот		2016 ба ҳисоби фоиз нисбат ба 2015
	2015	2016		2015	2016	
Молҳои озуқаворӣ	180,0	156,2	86,8	1162,5	1017,7	87,5
<i>аз онҳо:</i>						
гандум	0,0	-	-	573,5	638,2	111,3
орд	0,0	-	-	107,8	67,4	62,5
қанду шакар	0,0	0,0	-	127,2	67,7	53,2
макарон, угро, макарони кӯчқорак ва ғайра	0,0	0,0	-	12,8	9,4	73,4
равғани растанӣ	0,0	0,0	-	58,1	64,6	111,2
шир ва маҳсулоти ширӣ	0,1	0,07	70,0	8,5	7,2	84,7
тухм	-	0,0	-	2,5	3,1	124,0
чой	0,0	0,06	-	3,1	4,9	158,1
картошка	0,8	0,07	8,8	50,9	5,5	10,8
сабзавот	113,6	97,7	86,0	15,3	1,8	11,8
меваҷот ва бехмеваҳо	11,6	15,8	136,2	24,7	16,3	66,0
шарбати мева ва сабзавот	0,0	0,0	-	1,1	0,9	81,8
сабзавоти консервишуда, қайлаҳои помидор	-	0,0	-	0,7	0,5	71,4
Ҳиссаи маҳсулоти хӯрокворӣ дар ҳаҷми умумӣ, ба ҳисоби фоиз	4,4	3,39	88,6	23,2	19,9	85,8

2.4. Мавҷудияти маҳсулоти озуқаворӣ ба ҳар нафар аҳоли

Мавҷудияти маҳсулоти озуқа ба ҳар нафар аҳоли ба воситаи тарози (баланси) озуқаворӣ ба ҳисоб гирифта мешавад. Дар тарози (баланси) озуқаворӣ ҳар кадом маҳсулоти асосии озуқа аз ҷиҳати мавҷудияти умумии ҳуди маҳсулот ва истеъмоли он дар давраи муайян нишон дода мешавад, ки маъмулан як солро дар бар мегирад. **Мавҷудияти умумии физикӣ** ҳуди маҳсулот маҷмӯи захираи он дар оғози давра, истеҳсол ва воридоти маҳсулоти зикршуда дар ҳамон давра мебошад. **Истеъмоли умумӣ** аз истеъмоли озуқа+хӯроки чорво+тухмӣ-талафот-содирот ва захираи охири давра иборат мебошад. Ба ҳар кадом давра мавҷудият ва истеъмоли ҳар кадом мол бояд мувофиқат кунад.

Дар мавриди мавҷуд будани тарози (баланси) озуқаворӣ барои якчанд сол, аз рӯи он тамоюли тағйироти мавҷудияти умумӣ, воридот, содирот, инчунин барои истеъмоли аҳоли ва барои хӯроки чорво мавҷуд будани озуқавориро мушоҳида кардан мумкин аст. Агар мавҷудияти умумии захираи озуқаворӣ барои истеъмол ба шумораи аҳоли тақсим карда шавад, дар он сурат нишондиҳандаи муҳим ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли барои як сол мавҷуд будани озуқаворӣ ҳосил мешавад. Нишондиҳандаи мавҷудияти озуқаворӣ дар миқёси милли ба ҳисоби миёна оварда шудааст ва дар он манбаи дастрас будан ба хонавода (имконияти истеҳсол, дарёфт кардан ё гирифтани озуқа бо ҳар усул) ба назар гирифта намешавад.

**Чадвали 7: Истеъмоли маҳсулоти хӯрокворӣ ба ҳар нафар аҳоли
(ба ҳар нафар аҳоли, кг дар як моҳ)**

	нуҳ моҳи с.2015	нуҳ моҳи с.2016
маҳсулоти ғалладона (ба ҳисоби орд)	12,2	12,3
картошка	3,04	3,3
сабзавоту полизӣ	14,2	12,6
меваҷоту буттамева	3,5	3,3
қанду шакар ва маҳсулоти қаннодӣ	1,1	1,1
гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ	1,2	1,2
шир ва маҳсулоти ширӣ	5,6	5,9
тухм, дона	7	7
равғани растанӣ	1,3	1,4
моҳӣ ва маҳсулоти моҳӣ	0,02	0,02

Манбаъ: Тадқиқоти бучети хонаводаҳо

ФАСЛИ Ш. ДАСТРАС БУДАНИ ОЗУҚАВОРӢ

Мафҳуми дастрас будани озуқаворӣ маънии онро дорад, ки ҳамаи аъзои хонавода барои дарёфти маҳсулоте, ки талаботашонро ба истеъмоли озуқаворӣ хушсифат барои зиндагии солиму фаъолона қонеъ мекарда бошад, манбаи кофӣ дар ихтиёр доранд. Аъзои хонавода маҳсулотро метавонад ба воситаи истеҳсол барои истеъмоли худ ба даст орад, аз бозор харидорӣ кунад, ё ҳамчун маҳсулоти хайрия дастрас намояд.

3.1. Таҳлили нархҳои истеъмоли

Дар моҳи сентябри соли 2016 аз маҳсулоти хӯрокворӣ мушоҳидашуда, нархи молҳои зерин қимат шудааст: помидор 18,5 фоиз, бехпиёз - 11,6 фоиз, асал - 3,4 фоиз, себ - 2,1 фоиз, шакар - 1,2 фоиз, тухм - 0,7 фоиз ва биринҷ - 0,4 фоиз. Зимнан, дар моҳи гузашта нархи сабзӣ 9,6 фоиз, қарам - 4,8 фоиз, бодиринг - 4,5 фоиз ва картошка - 0,3 фоиз арзон шудааст. (ниг. ба чадвали 8, замимаи 4).

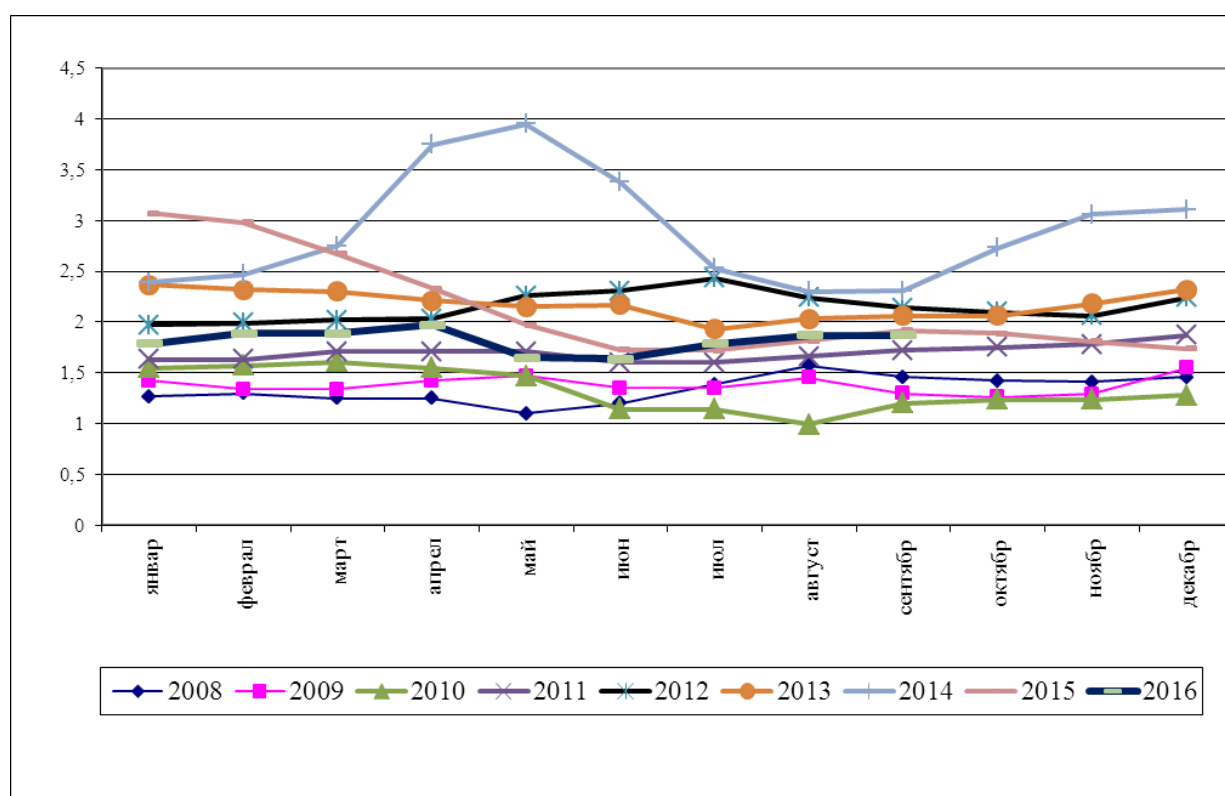
Чадвали 8. Сатҳи нархи миёнаи маҳсулоти алоҳидаи озуқа дар бахши истеъмоли ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ дар чадвали зер оварда шудааст:

дар охири давра, ба сомонӣ ва дирам ба 1 кг, литр, дона

	с. 2015		с. 2016				
	сентябр	декабр	январ	март	июл	август	сентябр
гӯшти гов	33,63	30,30	29,97	30,83	31,14	31,88	31,88
равғани маска	36,12	36,75	37,25	38,45	39,12	38,98	38,98
равғани пахта	9,37	9,51	10,18	10,29	10,53	10,56	10,56
шири рехташаванда	3,31	3,87	3,78	3,46	3,26	3,30	3,30
тухм (10 дона)	7,13	7,36	7,27	7,03	7,02	7,02	7,07
шакар	5,93	6,07	6,83	6,57	7,12	7,13	7,22
намак	0,88	0,88	0,89	0,92	0,92	0,92	0,92
орди навъи 1-ум	3,47	3,41	3,55	3,10	3,12	3,11	3,11
нони орди навъи 1-ум	4,14	4,36	4,36	4,30	4,23	4,23	4,23
биринҷ	9,02	8,39	8,18	8,24	8,14	8,18	8,25
картошка	1,92	1,69	1,79	1,89	1,79	1,87	1,87
бехпиёз	1,51	1,60	1,78	1,74	1,04	1,15	1,29
сабзӣ	1,91	1,24	1,04	0,93	2,67	2,14	1,93
себ	5,66	5,74	5,70	6,85	6,57	6,94	7,08
арақ	16,71	16,85	16,67	16,67	17,00	17,00	17,00

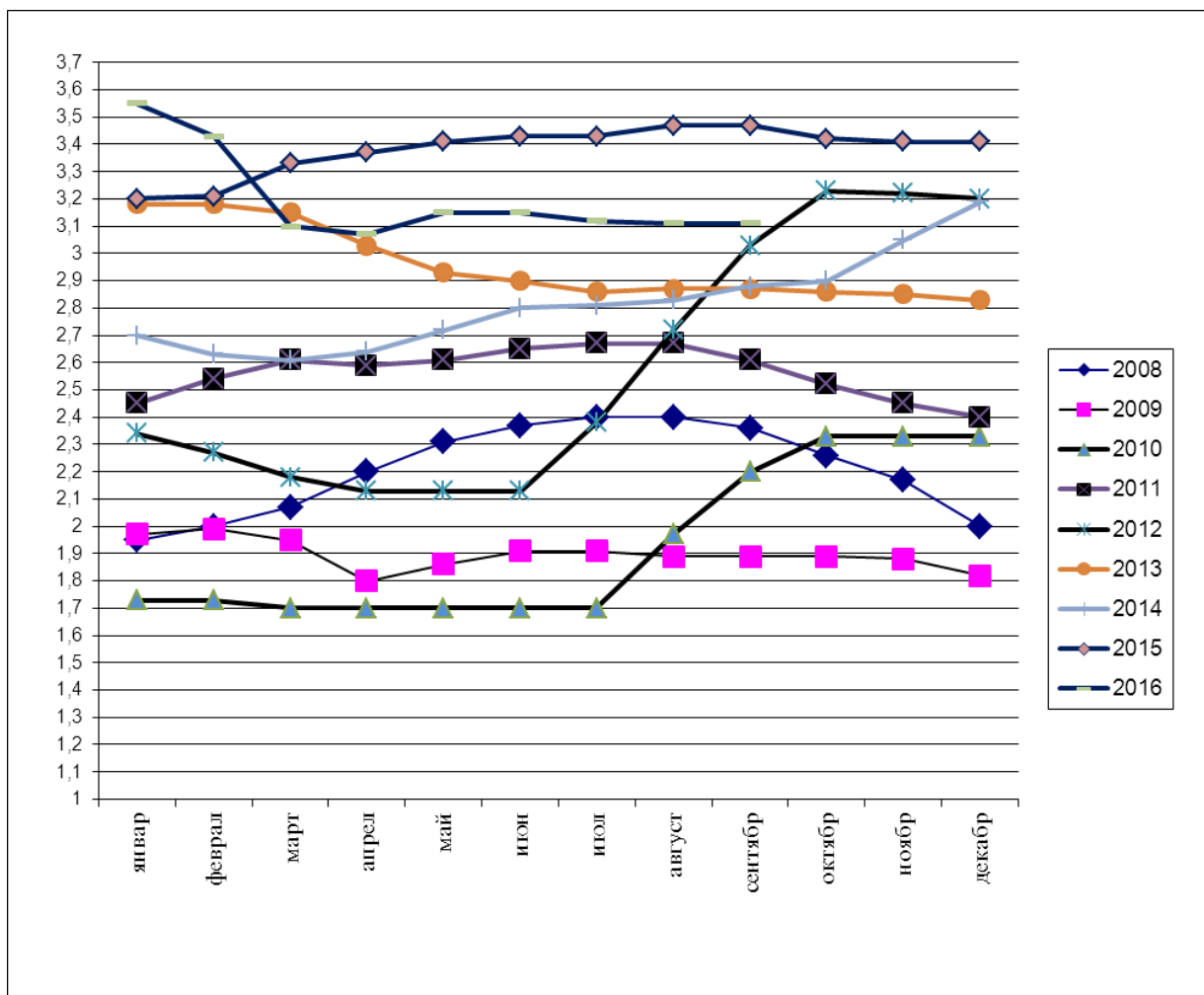
Аз аввали соли 2016 нархи маҳсулоти хӯроквории зерин қимат шудааст: сабзӣ 1,6 баробар, ярмаи марҷумак – 35,9 фоиз, себ – 23,4 фоиз, чойи кабуд – 20,6 фоиз, шакар – 19,0 фоиз, карам – 13,6 фоиз, равғани пахта ва картошка – 10,7 фоизӣ, маҳсулоти макаронӣ – 8,8 фоиз, равғани маска ва арақ - 7,7 фоизӣ, гӯшти гов – 5,2 фоиз ва конфети шоколадӣ – 3,3 фоиз. Дар айни ҳол, нархи молҳои зерин арзон шудааст: бодиринг 57,5 фоиз, бехпиёз - 19,5 фоиз, помидор – 16,2 фоиз, шир - 14,8 фоиз, тухм - 3,9 фоиз, орди навъи 1-ум - 2,9 фоиз, гӯшти гӯсфанд - 2,4 фоиз ва биринҷ – 0,7 фоиз.

Графики 7: Ҳисоби миёнаи ҳармоҳаи нархи картошка, сомонӣ/ кг

Картошка. Нархи картошка вобаста ба тамоюлоти мавсим, ҳамчунин ба тамоюлоти талаботу пешниҳод алоқаманд аст. Нархи баланди мавсимӣ дар семоҳаи дуҷуми ҳар сол то ҳосили нави аввалин қайд карда мешавад. Дар моҳи март соли 2015 нархи 1 килограмм картошка 2,67 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи март соли 2014 -ум 3 фоиз кам аст, дар моҳи июн бошад, 1 килограмм 1,73 сомониро ташкил кард. Дар моҳи сентябри соли 2015 нархи 1 килограмм картошка 1,92 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи июни соли 2015 -ум қариб 11 фоиз зиёд ва дар моҳи декабр нархи 1 килограмм картошка кам шуда, 1,74 сомониро ташкил кард. Дар моҳи март соли 2016 нархи 1 килограмм картошка 1,89 сомониро ташкил кард, ки нисбат ба моҳи март соли 2015 -ум 20,3 фоиз кам аст, дар моҳи июн бошад, 1 килограмм 1,64 сомониро ташкил кард. Дар моҳи сентябри соли 2016 нархи 1 килограмм картошка 1,87 сомониро ташкил дод, ки нисбат ба сентябри соли 2015-ум 3,0 фоиз паст аст (ниг. ба графики 7).

Орд. Графики 8: Ҳисоби миёнаи моҳонаи нархҳои чакана ба орд, сомонӣ /кг

Орд. Дар давоми соли 2015 оҳиста - оҳиста баландшавии арзиши орд давом кард: дар моҳи март соли 2015 як килограмм орд 3,33 сомонӣ, моҳи июн 3,43 сомонӣ ва моҳи сентябр 3,47 сомонӣ, аз моҳи ноябри соли 2015 нархи орд паст шуда ва дар моҳи декабр нархи 1 килограмм 3,41 сомониरो ташкил дод.

Дар моҳи март соли 2016 нархи 1 килограмм орд 3,10 сомониरो ташкил кард, ки нисбат ба моҳи март соли 2015 -ум 7,0 фоиз кам аст. Дар моҳи июни соли 2016 нисбат ба моҳи июни соли 2015 -ум нархи як килограмм орд 8,26 фоиз паст рафта, 3,15 сомониरो ташкил дод. Дар моҳи сентябри соли 2016-ум 1 килограмм орд 3,11 сомониरो ташкил кард, ки нисбат ба моҳи сентябри соли 2015-ум 9,1 фоиз паст аст (ниг. ба графики 8).

3.2. Даромад ва хароҷот

Маълумотҳо дар бораи даромаду хароҷот аз тадқиқоти бучети хонаводаҳо гирифта шудаанд, аз 1 - уми январи соли 2009 сар карда, дар заминаи тадқиқоти ҳар семоҳаи дар 3000 хонавода гузаронидашуда ва маълумотҳои соли 2008 бошанд, дар заминаи тадқиқоти ҳармоҳаи 925 хонавода гирифта шудаанд, ки аз фаслҳои зерин иборатанд: иттилооти демографӣ оид ба ҳаёати оила, манзил ва зерсохтор, ҳаҷми истеъмолот дар оила, аз он ҷумла истеҳсолоти мустақилона, фаъолияти иқтисодӣ дар соҳаҳои кишоварзӣ ва ғайрикишоварзӣ.

3.2.1. Даромад

Дар нӯҳ моҳи соли 2016 нисбат ба нӯҳ моҳи соли 2015 даромади ҳақиқии пулӣ 1,5 фоиз зиёд шуда, 289,42 сомони ро ташкил дод (ниг. ба ҷадвали 9).

Ҷадвали 9: Нишондиҳандаҳои таъминот

	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016
Даромади пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли (сомонӣ/ моҳ)	269,37	289,42
Афзоиши даромадҳои ҳақиқӣ (ба ҳисоби фоиз)	94,0	101,5
Ҳисоби миёнаи музди номиналии меҳнат	865,20	924,99
Афзоиши ҳақиқии музди меҳнат (ба ҳисоби фоиз)	101,1	101,0
Хароҷоти пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли (сомонӣ/моҳ)	258,27	275,13
Афзоиши ҳақиқии хароҷот (ба ҳисоби фоиз)	94,3	100,6

Манбаъ: Тадқиқоти бучети хонаводаҳо ва маълумотҳои оморӣ ҷорӣ

Манбаи муҳимтарини даромади пулии хонаводаҳо дар нӯҳ моҳи соли 2016 мисли пештара даромади меҳнатӣ – 55,8 фоиз, пардохтҳои ҳифзи иҷтимоӣ нафақа ва кӯмакпулиҳо - 7,4 фоиз ва мадохилот аз фурӯши маҳсулоти кишоварзӣ – 6,2 фоиз мебошад. Дар нӯҳ моҳи соли 2016 таносуби даромади миёнаи гурӯҳҳои мухталифи даҳфоизаи аҳоли 10,0 баробарро ташкил кардааст (дар нӯҳ моҳи соли 2015 ин таносуб 12,9 баробар буд).

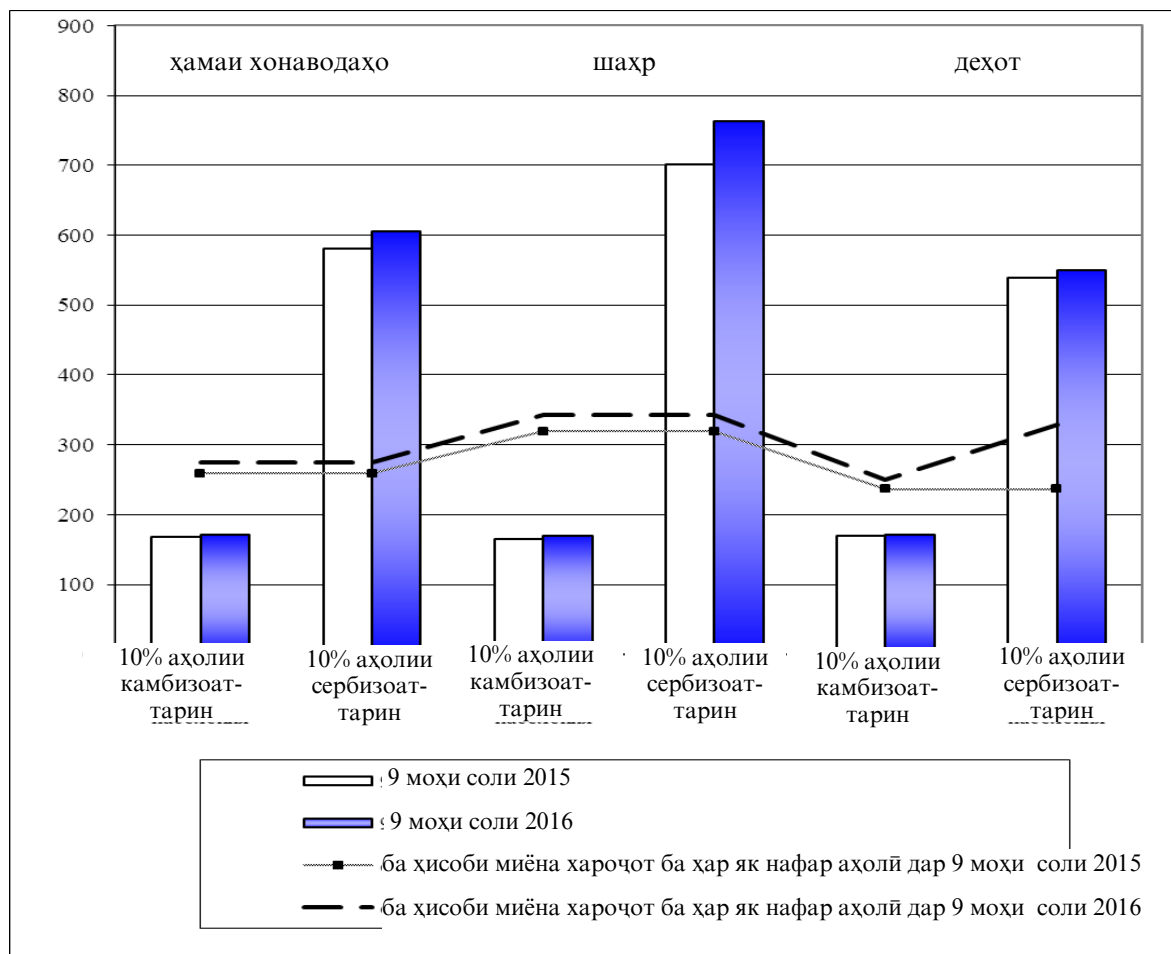

3.2.2. Харочот

Дар нух моҳи солҳои 2015 ва 2016 харочоти миёнаи аҳоли асосан аз ҳисоби болоравии нархҳо афзудааст (ниг. ба замимаи 8 ва графики 9).

Дар давраи ҳисобот таносуби харочоти миёнаи байни гурӯҳҳои мухталифи дахфоизаи аҳоли 3,5 баробарро ташкил кард.

Графики 9. Суръати афзоиши харочот ба ҳар нафар аҳоли аз рӯи тақсими гурӯҳҳои дахфоизаи аҳоли, дар нух моҳи солҳои 2015 – 2016

3.3. Камбизоатӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Камбизоатӣ ва бо озуқаворӣ таъмин набудан бо ҳам зич алоқаманданд. Бо озуқаворӣ ва бо хӯрок таъмин набудан ба таври зайл тавсиф карда мешавад: «Одамон аз захираи кофӣ озуқаи бехавф ва сергизо, ки инкишофи мӯътадил, ҳаёти фаъол ва солимро таъмин менамояд, доимӣ ва мӯътамад баҳраманд нестанд. Ин вазъият дар натиҷаи ба андозаи кофӣ мавҷуд набудани озуқаворӣ, нокифоя будани қобилияти харидорӣ, тақсими нобаробар ё дар хонавода нобаробар ва гайриқаноатбахш истеъмол шудани озуқаворӣ рӯй доданиш мумкин аст. Бо озуқаворӣ таъмин набудан, чандон баланд набудани сатҳи тандурустӣ ва бехдошт, таҷрибаи нодурусти нигоҳубин ва хӯрондан сабабҳои асосии сатҳи бади таъминот буда метавонад. Бо озуқаворӣ ба таври кофӣ таъмин набудан метавонад доимӣ, мавсимӣ ё муваққатӣ бошад.

3.3.1. Бо озуқаворӣ таъмин набудани хонаводаҳое, ки беш аз нисфи даромади худро барои маҳсулоти хӯрокворӣ сарф менамоянд

Бо озуқаворӣ таъмин набудани хонавода маънои чунин вазъиятро дорад: ба одамон озуқавориҳои хушсифату барои саломатӣ беҳавф, ки талаботи ба гизодошташонро қонеъ мекарда бошад ва барои ҳаёти фаъолонаю солимашон зарур мебошад, доимо аз ҷиҳати миқдори маҳсулот, иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ба миқдори кофӣ дастрас нест.

Дар соли 2015 нисбат ба соли 2014 ҳиссаи хароҷот ба озуқаворӣ дар шаҳрҷойҳо 1,1 банди фоиз зиёд шуда, дар деҳот 2,0 банди фоиз афзудааст. Дар хонаводаҳое, ки 3 ва ё бештар фарзанд доранд, ҳиссаи хароҷоти истеъмолот ба маҳсулоти хӯрокворӣ 0,8 банди фоиз зиёд, дар нафақахӯрон – 1,1 банди фоиз кам шудааст.

Дар нух моҳи соли 2016 нисбат ба нух моҳи соли 2015 ҳиссаи хароҷот ба озуқаворӣ дар шаҳрҷойҳо 3,3 банди фоиз кам шуда, дар деҳот 1,4 банди фоиз афзудааст. Дар хонаводаҳое, ки 3 ва ё бештар фарзанд доранд, ҳиссаи хароҷоти истеъмолот ба маҳсулоти хӯрокворӣ 3,8 банди фоиз кам, дар нафақахӯрон бошанд, – 6,5 банди фоиз кам шудааст (ниг. чадвали 10).

Чадвали 10: Ҳиссаи хароҷоти истеъмолии хонаводаҳо барои маҳсулоти хӯрокворӣ

(ба ҳисоби фоиз)

	нуҳ моҳи с.2015	нуҳ моҳи с.2016
Ҷумҳурии Тоҷикистон	56,8	56,6
<i>аз он ҷумла:</i>		
аҳолии шаҳр	57,7	54,4
аҳолии деҳот	56,3	57,7
Минтақаҳо		
ш. Душанбе	56,4	54,6
ВМКБ	64,5	60,6
Вилояти Суғд	49,2	45,6
Вилояти Хатлон	59,1	59,6
НТҶ	61,4	56,7
Гурӯҳҳои камбизоатгарин		
Хонаводаҳое, ки 3 ва бештар фарзанд доранд	59,9	56,1
Нафақахӯрон	61,9	55,4

Дар замимаи 5 нисбати хароҷот, даромадҳо ва дахфоизаҳо (детсилияҳо) иттилооти муфассал оварда шудааст.

ФАСЛИ IV. ИСТЕЪМОЛОТ ВА ҲАЗМКУНӢ

Истеъмоли озуқаворӣ ба интиҳоб, таркиб, тайёр ва тақсим кардани озуқаворӣ дар оила мансуб аст. Ҳазмкунӣ қобилияти хӯрокро қабул карда, ба қувва табдил додани организми инсон мебошад. Барои истеъмоли озуқаворӣ парҳезгории дахлдорро доништан ва дар оила озуқавориро тақсим карда тавоништан зарур аст. Барои он, ки организм хӯрокро ҳазм карда тавонад, на танҳо вояи хӯроки хушсифат, балки муҳити барои саломатии инсон форам, инчунин барои нӯшидани об созгор, аз хизмати асосии тиббӣ баҳраманд будан, хӯрок пухта тавоништан ва усулҳои нигоҳдории озуқавориро доништан лозим аст. Нишондиҳандаи ниҳоии бехатарии озуқаворӣ вазъи таомхӯрии аҳоли мебошад.

4.1. Озуқаворӣ истеъмоли қардани аҳоли

Дар соли 2015 истеъмоли килокалория ба як нафар узви хонавода 2430,79 килокалорияро нисбат ба 2280,14 киллокалорияи соли 2014 дар як шабонарӯз ташкил кард, ки аз меъёри тавсиянамудаи Ташкилоти Умумичаҳони Тандурустӣ (ТУТ) (дар як рӯз 2100 килокалория) андаке зиёд аст.

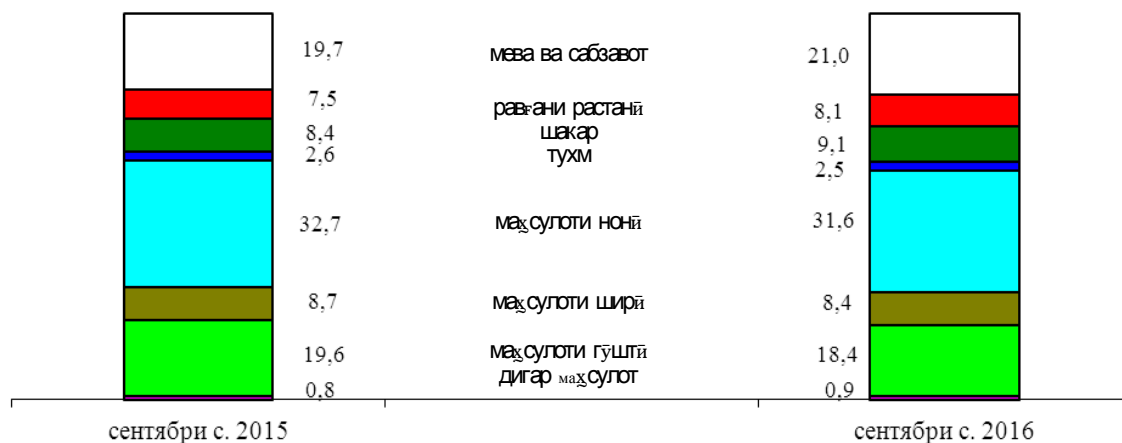
Дар нӯҳ моҳи соли 2016 истеъмоли килокалория ба як нафар узви хонавода 2462,13 килокалорияро нисбат ба 2430,79 киллокалорияи нӯҳ моҳи соли 2015 дар як шабонарӯз ташкил кард.

Дар нӯҳ моҳи соли 2016 истеъмоли нон ва маҳсулоти нонӣ, ба ҳисоби миёна ба як нафар узви хонавода 110,52 килограмро ташкил медиҳад, ки ин барои ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ хос аст.

Умуман дар ҷумҳурӣ дар нӯҳ моҳи соли 2016 истеъмоли картошка ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли 29,43 кг, сабзавоту полизӣ 113,76 кг, шир ва маҳсулоти ширӣ 53,28 кг, гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ 11,16 кг, рағани растанӣ 12,33 кг, тухм 62 дона, қанду шакар ва маҳсулоти қаннодӣ 9,9 кг, мевачот 29,34 кг-ро ташкил кардааст. Таносуби бештари харочоти хонаводаҳо барои хариди маҳсулоти хӯроқворӣ ба маҳсулоти нонӣ 31,9 фоиз рост меояд.

Дар айни замон, қайд кардан зарур аст, ки истеъмоли маҳсулоти хӯроқворӣ дар гурӯҳҳои даҳфоиза нобаробар аст. Масалан, истеъмоли нон ва маҳсулоти нони дар нӯҳ моҳи соли 2016 ба ҳисоби миёна ба як узви хонаводаи 10 фоизаи гурӯҳи аҳолии бештар таъмин, нисбат ба 10 фоизаи гурӯҳи камтаъмини аҳоли 19,1 фоиз зиёд буд, ин таносуб дар истеъмоли картошка 1,4 баробар, дар истеъмоли гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ 3,0 баробар, тухм 2,5 баробар, мевачот 2,5 баробар, сабзавот ва полезӣҳо 1,6 баробар, қанд ва маҳсулоти қаннодӣ 1,5 баробарро ташкил додааст.

Графики 10. Сохтори арзиши маҷмӯи маҳсулоти озуқа дар моҳи сентябри солҳои 2015-2016 (дар охири моҳ, ба ҳисоби фоиз, ба як нафар)

Дар бораи истеъмоли маҳсулоти хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли дар хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар замимаи 8 маълумоти муфассал оварда шудааст.

Ҷадвали 11: Таркиби моддаҳои ғизобахши маҳсулоти истеъмолшуда дар як шабонарӯз (бе пиво ва вино)

	Ба як узви хонавода дар як шабонарӯз	аз он ҷумла:		Ба як узви хонавода дар як шабонарӯз	аз он ҷумла:	
		дар шаҳрҳо	дар деҳот		дар шаҳрҳо	дар деҳот
	нуҳ моҳи с.2015			нуҳ моҳи с.2016		
сафеда, грамм	57,08	50,90	59,35	56,4	51,17	58,40
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, грамм	10,55	8,39	11,33	11,06	8,94	11,83
равған, грамм	59,84	56,17	61,21	62,44	57,09	64,43
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, грамм	14,13	12,50	14,72	15,35	13,95	15,86
Карбогидридҳо, грамм	374,43	338,60	387,64	374,71	340,19	387,52
Калориянокии маҳсулоти истеъмолшуда, к/кал	2430,79	2223,26	2507,56	2462,13	2248,93	2541,40
аз он ҷумла дар маҳсулоти чорво, к/кал	237,86	182,41	257,97	254,50	203,33	273,06

4.2. Нишондиҳандаҳои бехатарии озукаворӣ, ки ба даромадҳо вобаста нестанд

4.2.1. Беморӣ

Ҷадвали 12: Бемории аҳоли аз касалиҳои сирояткунанда

(ҳодиса)

Бемориҳои сирояткунанда ба қайд гирифта шудаанд	2015			2016		
	сем 1 ¹⁾	сем 2	сем 3	сем 1	сем 2	сем 3
Ҳамагӣ	6028	13257	37169	7224	13777	28393
Бемории сирояткунандаи шадиди рӯда	2086	9202	33699	1889	9079	23223
<i>аз он ҷумла:</i>						
исҳоли хунии бактериалӣ	79	157	470	43	154	276
арақаи шикампеч (домана)	9	10	124	3	17	13
Гепатитҳои шадиди вирусӣ	1036	595	1206	1819	1001	3097
Касалии сил	1036	1421	1060	909	1322	902
Брутселлэз	102	348	247	150	327	244
Касалиҳои паразитарӣ	8102	10728	10943	8700	13542	10382

1) Аниқ карда шудааст (ВТҲИЧТ)

Дар семоҳаи сеюми соли 2016 нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2015 камшавии ба бемориҳои сирояткунанда гирифтдор шудани аҳоли 23,6 фоиз ба қайд гирифта шудааст. Касалиҳои шадиди сирояткунандаи рӯда 81,8 фоизи шумораи умумии касалиҳои сирояткунандаро ташкил медиҳанд ва 31,1 фоиз кам шуданд.

Нисбат ба ҳамин давраи соли 2015 афзоиши ба қайдгирии касалиҳои шадиди гепатитҳои вирусӣ 2,6 баробар (аз 1206 то 3097 ҳодиса) ба қайд гирифта шудааст ва 10,9 фоизи шумораи умумии касалиҳоро ташкил додааст.

Нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2015 касалии исҳоли хунии бактериалӣ 41,3 фоиз, арақаи шикампеч (домана) 89,5 фоиз, касалии сил 14,9 фоиз, брутселлэз 1,2 фоиз, касалиҳои паразитарӣ 5,1фоиз кам шудаанд.

**Ҷадвали 13: Ба касалиҳои сирояткунанда гирифта шудани
кӯдакони 0-14 сола**

(ҳодиса)

Бемориҳои сирояткунанда ба қайд гирифта шудаанд	2015			2016		
	сем 1 ¹⁾	сем 2	сем 3	сем 1	сем 2	сем 3
Ҳамагӣ	3805	8920	27624	4711	9524	21306
Бемории сирояткунандаи шадиди рӯда	1617	7203	25798	1290	7161	17807
<i>аз он ҷумла:</i>						
исҳоли хунии бактериалӣ	38	86	210	14	74	145
арақай шикампеч (домана)	7	5	52	0	0	2
Гепатитҳои шадиди вирусӣ	828	427	894	1561	825	2825
Касалии сил	94	87	63	51	78	71
Брутселлэз	15	51	21	18	33	20
Касалиҳои паразитарӣ	1898	2313	2190	1687	3124	2823

1) Аниқ карда шудааст (ВТҲИҶТ)

Дар семоҳаи сеюми соли 2016 нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2015 камшавии бемориҳои сирояткунанда дар кӯдакони 0-14 сола 22,9 фоиз ба қайд гирифта шудааст. Таносуби касалиҳои сирояткунанда дар кӯдакони 0-14 сола 75 фоизи шумораи умумии касалиҳоро ташкил медиҳад. Касалиҳои шадиди сирояткунандаи рӯда дар кӯдакони 0 - 14 сола 83,6 фоизи шумораи умумии касалиҳои сирояткунандаро ташкил медиҳанд ва нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта 31,0 фоиз кам шудаанд.

Дар давраи ҳисобот бақайдгирии нишондиҳандаҳои касалиҳои гепатитҳои шадиди вирусӣ дар кӯдакони 0 -14 сола 3,4 баробар зиёд шудааст.

Нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2015 нишондиҳандаҳои касалиҳои гепатитҳои шадиди вирусӣ 3,2 баробар, касалии сил 12,7 фоиз, касалиҳои паразитарӣ 28,9 фоиз дар кӯдакони 0 -14 сола зиёд шудаанд.

Зимнан, камшавии касалиҳои исҳоли хунии бактериалӣ 31,0 фоиз, арақай шикампеч (домана) 26 баробар, бруцеллэз 4,8 фоиз нисбат ба семоҳаи сеюми соли 2015 ба қайд гирифта шудааст.

4.2.2. Таваллуд, фавт, афзоиши табиӣ

Дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ (САҲШ) – 164,7 ҳазор² кӯдакони навзоди дар муҳлатҳои дар асоси қонун муайян кардашуда (бе назардошти сабти барқароркунии таваллудҳои солҳои пешин) ва 24,5 ҳазор шахсони фавтида, аз он ҷумла 2,0 ҳазор кӯдакони синни то 1 сола фавтидаро ба қайд гирифтаанд.

Коэффитсиенти умумии таваллуд ва коэффитсиенти умумии фавт аз рӯи баҳои пешакӣ мутобиқан ба 1000 нафар аҳоли 25,5 ва 3,8 нафар рост омадааст.

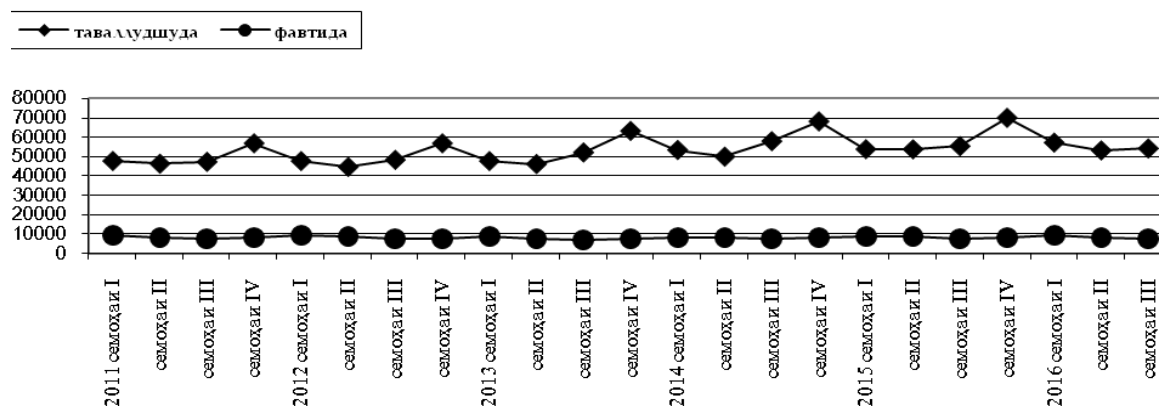
Ҷадвали 14: Бақайдгирии таваллуд ва фавт дар мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ (САҲШ) дар солҳои 2015-2016

	<i>шумораи таваллуди ба қайд гирифташуда, ҳамагӣ дар муҳлати дар асоси қонун муайян шуда</i>		<i>шумораи шахсони фавтидаи ба қайд гирифташуда</i>		<i>афзоиши табиӣ аҳоли</i>	
	<i>нафар</i>	<i>ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта</i>	<i>нафар</i>	<i>ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта</i>	<i>нафар</i>	<i>ба ҳисоби фоиз нисбат ба ҳамин давраи соли гузашта</i>
соли 2015						
семоҳаи 1	53851	100,8	8720	107,5	45131	99,6
семоҳаи 2	53743	107,5	8620	104,1	45123	108,2
семоҳаи 3	55414	95,6	7309	97,8	48105	95,3
семоҳаи 4	69900	102,6	8231	103,8	61669	102,5
дар як сол	232908	101,5	32880	103,4	200028	101,2
соли 2016						
семоҳаи 1	57237	106,3	9087	104,2	48150	106,7
семоҳаи 2	53207	99,0	8047	93,4	45160	100,1
семоҳаи 3	54217	97,8	7403	101,3	46814	97,3

² Мувофиқи методологияи баҳисобгирии шумораи аҳоли ва дигар нишондиҳандаҳои демографӣ, таваллудҳои бақайдгирифташудаи дар давоми соли тақвимӣ ба инобат гирифта мешавад

График 11:

Бақайдгирии таваллуд ва шахсони фавтида дар мақомоти сабти асноди ҳолати шаҳрвандӣ (САҲШ) дар солҳои 2011-2016

Афзоиши бақайдгирии таваллуд дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016 дар ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурӣ мушоҳида мешавад, гайр аз ВМКБ ва вилояти Суғд. Дар вилояти Хатлон афзоиши бақайдгирии кӯдакони навзоди дар муҳлатҳои дар асоси қонун муайян кардашуда 2,6 фоиз ва 65,8 ҳазор кӯдаки навзодро ташкил дод, дар шаҳри Душанбе 8,9 фоиз (10,9 ҳазор кӯдаки навзод) ва дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ 5,4 фоиз (40,2 ҳазор кӯдаки навзод). Дар ВМКБ бақайдгирии таваллуд 0,1 фоиз (3,4 ҳазор кӯдаки навзод) ва дар вилояти Суғд 6,2 фоиз (44,4 ҳазор кӯдаки навзод) кам шудааст.

Ҷадвали 15: Шумораи таваллуд, фавт ва афзоиши табиӣ аҳоли дар моҳҳои январ – сентябри солҳои 2015 – 2016

	шумораи таваллудҳои ба қайд гирифташудаи дар муҳлати дар асоси қонун муайян шуда		шумораи шахсони фавтида		афзоиши табиӣ аҳоли	
	с.2015	с.2016	с.2015	с.2016	с.2015	с.2016
	нафар					
Ҷумҳурӣ	163008	164661	24649	24537	138359	140124
аз он ҷумла:						
ВМКБ	3378	3376	863	836	2515	2540
Вилояти Суғд	47355	44398	8258	8187	39097	36211
Вилояти Хатлон	64172	65836	8428	8433	55744	57403
ш. Душанбе	9979	10865	1913	1937	8066	8928
НТҚ	38124	40186	5187	5144	32937	35042
	ба ҳар 1000 нафар, аҳоли					
Ҷумҳурӣ	25,8	25,5	3,9	3,8	21,9	21,7
ВМКБ	20,9	20,6	5,4	5,1	15,6	15,5
Вилояти Суғд	25,6	23,4	4,5	4,3	21,1	19,1
Вилояти Хатлон	28,5	28,5	3,7	3,7	24,8	24,9
ш. Душанбе	16,8	18,0	3,2	3,2	13,6	14,8
НТҚ	26,2	26,9	3,6	3,4	22,6	23,4

Дар бораи бехатарии озукаворӣ ва камбизоатӣ

Бақайдгирии шахсони ғавтида дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016–ум нисбат ба ҳамин давраи соли 2015-ум 0,5 фоиз кам шуда, 24,5 ҳазор нафарро ташкил дод. Дар ВМКБ бақайдгирии шахсони ғавтида – 3,1 фоиз кам шуда, 836 ғавтро ташкил додааст, дар вилояти Суғд – 0,9 фоиз (8,2 ҳазор ғавт) ва дар ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ – 0,8 фоиз (5,1 ҳазор ғавт) - ро ташкил дод. Дар вилояти Хатлон бақайдгирии шахсони ғавтида – 0,1 фоиз (8,4 ҳазор ғавт) ва дар шаҳри Душанбе 1,3 фоиз (5,1 ҳазор ғавт) зиёд шудааст.

Афзоиши табиӣи аҳоли аз рӯи маълумоти пешакӣ дар моҳҳои январ - сентябри соли 2016-ум нисбат ба ҳамин давраи соли 2015-ум ба андозаи 1,3 фоиз зиёд шуда, 140,1 ҳазор нафар, ё ба 1000 нафар аҳоли 21,7 нафар рост омадааст.

Ҷадвали 16: Шумораи аҳоли

Бо назардошти бақайдгирии таваллудшудагон, ғавтидагон ва муҳоҷират шумораи аҳоли (аз рӯи маълумотҳои пешакӣ) то 1 -уми октябри соли 2016 ташкил дод:

	<i>шумораи аҳоли то 1.10. с. 2016, ҳазор нафар</i>	<i>нисбат ба ҳамин давраи соли 2015 (бо фоиз)</i>
Ҷумҳури Тоҷикистон	8686,1	102,4
аз он ҷумла:		
ВМКБ	219,3	101,4
Вилояти Суғд	2545,3	102,1
Вилояти Хатлон	3102,8	102,6
ш. Душанбе	810,2	101,8
НТҶ	2008,5	102,6

МЕТОДОЛОГИЯ

1. Методологияи таҳлили бехатарии озуқаворӣ

«Бехатарии озуқаворӣ ва ғизо ҳамон вақт таъмин ҳисобида мешаванд, ки агар озуқаворӣ мувофиқ (аз нуқтаи назари миқдор, сифат, бехатар будан, аз ҷиҳати иҷтимоию фарҳангӣ маъқул), *мавҷуд* ва *дастрас* бошад ва ҳамаи шахсон *ҳамавақт* барои таъмини ҳаёти ғаёол ва солим чунин озуқавориро қаноатмандона *истеъмол ва ҳазм* кунанд».

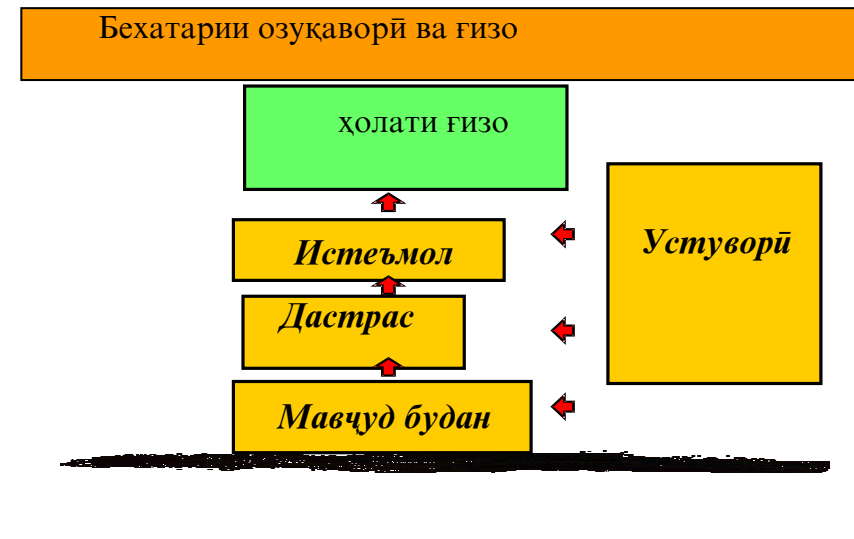
Мавҷуд будан: бехатар ва кофӣ будани озуқаворӣ аз ҷиҳати миқдор ва сифат

Дастрас будан: ҳамаи хонаводаҳо ва ҳамаи аъзои онҳо барои харидории миқдори зарурии озуқаворӣ (аз ҳисоби истеҳсолот, харид ва ёрӣ) ба қадри кофӣ захира доранд;

Истеъмолот ва ҳазм донишҷӯ ҳолати саломатӣ ва шароити тозагӣ (санитарӣ) барои он зарур аст, ки организми инсон озуқавориро истеъмол ва ҳазм карда тавонад.

Устуворӣ доимо мавҷуд ва дастрас будани ғизо, истеъмол ва ҳазм кардани хӯрокворӣ мебошад. Агар озуқаворӣ мунтазам дастрас набошад, баъзе шахсон аз норасоии доимӣ ё муваққатии озуқаворӣ азият мекашанд.

Барои фаҳмо шудан, ҳамаи чор ҷиҳати бехатарии озуқаворӣ ва ғизо дар расми зер оварда шудааст:

Барои хонаводаҳо ва шахсони ҷудоғона, ки дар ҷамъият зиндагӣ мекунад, барои таъмини бехатарии озуқаворӣ мавҷуд будани ҷор самт зарур аст. Ин самтҳо бояд якбора дар ҳамаи сатҳи хонавода ва шаҳрванди ҷудоғона (**сатҳи хурд**) то сатҳи ҷамоат (шаҳрак, ноҳия, вилоят), ки онҳо ба **сатҳи миёна дохил** мебошанд, то сатҳи миллий ё умумиҷаҳонӣ яъне, **сатҳи калон**, таъмин бошанд.

Барои мақсадҳои мониторинги бехатарии озуқаворӣ нишондиҳандаи хеле муҳимро (мувофиқ) интихоб намудан ва онро мунтазам ҷен кардан зарур аст.

Усули тартиб додани тарози (баланси) озуқаворӣ аз рӯи намудҳои хӯрокворӣ (асосӣ):

Тарози (баланси) озуқаворӣ аз рӯи маҳсулоти заминавии хӯрокворӣ, асосӣ тартиб дода шудааст.

Ҳангоми тартиб додани тарози озуқаворӣ нишондиҳандаи маҳсулоти захира аз тарози соли гузашта гирифта шудааст, яъне захираи охири соли гузашта, захираи то 1 январи соли ҷорӣ шуда метавонад. Оид ба воридоту содироти маҳсулот маълумотҳои расмӣ, аз рӯи истеҳсолот - маълумотҳои таъҷилий (пешакӣ) истифода бурда шудаанд.

Бо назардошти масоҳати киштшуда бо зироатҳои кишоварзӣ ва бо истифодаи масрафи аслии 1 гектар кишт, хароҷоти тухмӣ муайян карда шудааст. Ҳисобу китоб талофот дар асоси меъёрҳои муқарраршудаи расмӣ амалӣ карда мешавад.

Барои муайян намудани сарфи тухм барои ҷӯҷабарорӣ, миқдори аслии ҷӯҷаҳо ва маводи меъёрӣ оид ба ҷӯҷабарорӣ аз шумораи тухми гузошташуда ба ҳисоб гирифта шудаанд.

Озуқаворӣ, ки аҳоли истеъмол мекунад, инчунин хароҷоти хӯроки ҷорво дар асоси маълумотҳои тадқиқоти бучети 3000 хонавода ҳисоб карда шудааст. Дар мавриди ҳисоби истеъмоли гӯшт аз тарафи аҳоли низ миқдори гӯште, ки барои риояи анъанаҳои миллий (дар вақти маросимҳои дафн, тӯй, маросимҳои динӣ-идҳои мазҳабӣ, миллий ва ғайра) сарф карда шудаанд, ба назар гирифта шудааст.

Тафсирот

Шахсони 16-сола ва калонсолтар, ки дар давраи тадқиқот (таҳлилшаванда) машғулият (машғулияти даромаднок) надоштанд; дар ҷустуҷӯи кор буданд, яъне ба Хадамоти давлатии шугли аҳоли муроҷиат кардаанд, ё дигар усули корёбиро истифода бурдаанд; тайёр буданд ба кор шурӯъ кунанд, **бекор** ҳисобида мешаванд.

Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ (ММД) - нишондиҳандаи маҷмӯи фаъолияти иқтисодии мамлакат мебошад. ММД бо нархҳои асосию бозорӣ (ММД-и номиналӣ) ва бо нархҳои муқоисавӣ (ММД ҳақиқӣ) ҳисоб карда мешавад.

Индекси нархҳои истеъмолии молҳо ва хизматрасониҳои пулакӣ ба аҳоли (ИНИ) тағйироти сатҳи умумии нархи молҳо ва хизматрасониҳо тавсиф мекунад. Индекс ченаки арзиши маҷмӯи ҳақиқии молҳо ва хизматрасонӣ дар давраи ҷорӣ нисбат ба арзиши он дар давраи асосӣ мебошад.

Музди миёнаи меҳнати номиналии ҳармоҳа бо роҳи тақсимкунии фонди аслии ҳисоб кардашудаи музди меҳнати кормандони ҳайати рӯйхат ва дучоякорон ба шуморае, ки барои ҳисоб кардани музди миёнаи кор қабул шудааст ва ба шумораи моҳҳои давраи ҳисобот қабул шудааст, ҳисоб карда мешавад.

Калориянокии хӯрок ба ҳар нафар аҳолии дар як шабонарӯз. Ғизонокии озуқои истеъмолкардаи ҳар нафар узви хонавода, инчунин таркибҳои кимиёвии он (сафедарою равшан) мебошад.

Сатҳи бекорӣ расмӣ аз рӯи таносуби шумораи бекорони расмӣ ба қайд гирифташуда ва шумораи аҳолии дар иқтисодиёт фаъол, ба ҳисоби фоиз, ҳисоб карда мешавад.

Ихтисораҳои истифодашуда:

ММД	Маҷмӯи Маҳсулоти Дохилӣ
НТҚ	Ноҳияҳои тобеи ҷумҳурӣ
ВМКБ	Вилояти Мухтори Кӯҳистони Бадахшон
ИНИ	Индекси нархҳои истеъмолий
МРҲ	Мақсадҳои Рушди Ҳазорсола

Замимаи 1. Маълумоти мухтасари шароити обу ҳаво дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон дар семоҳаи сеюми соли 2016

Шарҳи методологӣ

Июл. Дар ҷумҳурӣ ҳарорати ҳаво мӯътадил гарм буд. Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво асосан аз меъёри иқлимӣ 1-2⁰С паст буд ва танҳо дар (Қургонтеппа ва ноҳияи Фарҳор 1-2⁰С аз меъёр баланд) ва дар ноҳияҳои доманакӯҳ 28+32⁰С, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 25+27⁰С, ноҳияҳои вилояти Суғд 16+25⁰С, ноҳияҳои кӯҳии НТҶ ва ғарби ВМКБ +21+25⁰С (Дарвоз +28⁰С), дар баландкӯҳҳои ВМКБ +13+15⁰С гарм буд.

Ҳарорати аз ҳама гарми рӯзона дар водиҳои НТҶ дар давраи 1-2, 10-13, 15-16 ва 20-27 июл ба қайд гирифта шуд. Дар вилояти Суғд дар давраи 1, 9-13, 12-16, 19-20 ва 21-27 июл то 38+41⁰С гарм, вилояти Хатлон 1-3, 8-13, 16-18 ва 20-27 июл то +39+44⁰С гарм, дар ҷануб то +46⁰С гарм шуд.

Пастшавии кӯтоҳмуддати ҳарорати ҳаво дар водиҳо дар давраи 4-7, 14-15, 19 ва 28-31 июл ҳангоме қайд карда шуд, ки ҳарорати рӯзонаи ҳаво +6+8⁰С паст шуд ва дар водиҳо рӯзона то +31+35⁰С гармиро ташкил дод.

Боришот дар доманакӯҳҳо ва кӯҳҳои вилояти Суғд қайд карда шуданд. Миқдори умумии боришот дар бештари ноҳияҳои ҷумҳурӣ аз меъёр паст буд, дар баъзе ҷойҳо аз меъёр зиёд буд. Дар Қургонтеппа, Фарҳор, Исанбой, Ховалинг, Панҷакент, Дарвоз ва Ишкошим 0-54 фоиз аз меъёр паст ва дар вилояти Суғд 231-640 фоизи меъёр, вилояти Хатлон 100-269 фоизи меъёр, НТҶ 231-338 фоизи меъёр, дар ноҳияҳои кӯҳии НТҶ 249-538 фоиз, дар ғарби ВМКБ 112-252 фоизи меъёр, дар шарқи ВМКБ 0-75 фоизи меъёрро ташкил дод.

Дар ноҳияҳои алоҳидаи кӯҳӣ дар давоми 5-7 рӯз (4-7, 14-18 июл) раъду барқи сушт, дар вилояти Хатлон ва НТҶ дар давраи 3-4 июл ҷангу ғубор ба қайд гирифта шуд.

Август. Дар ҷумҳурӣ ҳарорати обу ҳаво гарм ва хушк буд. Дар ноҳияҳои кӯҳӣ бошад, борони кӯтоҳмуддат бо раъду барқи мушоҳида ва ба қайд гирифта шуданд.

Ҳарорати миёнаи моҳонаи ҳаво дар аксарияти ноҳияҳои ҷумҳурӣ 1⁰С аз меъёр баланд буд, дар ноҳияҳои кӯҳӣ 1-3⁰С меъёри бисёрсола паст ва дар водиҳо +26+29⁰С, дар доманакӯҳҳо +23+24⁰С, дар ноҳияҳои кӯҳӣ +13+18⁰С то +19+23⁰С гарм, (Дарвоз то 27⁰ гарм), дар баландкӯҳҳо +8+12⁰С гарм буд.

Ҳарорати баландтарини ҳаво дар водиҳо дар нимаи аввали моҳ ҳангоме ба қайд гирифта шуд, ки дар рӯзҳои алоҳида то +38+40⁰С аз меъёр баланд шуд.

Дар нимаи дуюми моҳ баландшавии ҳарорати ҳаво дар водиҳо ба қайд гирифта шуд, ҳангоме, ки ҳарорати баландтарини ҳаво то ба +33+36⁰С расид. Дар ноҳияҳои кӯҳӣ дар давоми моҳ ҳарорати ҳаво номӯътадил буд; рӯзона аз +25+30⁰С то +29+34⁰С гарм (Дарвоз то +37+38⁰С гарм), шабона аз +13⁰С то +13+18⁰С гарм буд.

Дар давоми моҳ дар водиҳои НТҶ ва вилояти Хатлон ҳаво бебориш буд, танҳо дар ноҳияҳои алоҳидаи кӯҳӣ ва баландкӯҳҳои вилояти Суғд боридани борони кӯтоҳмуддат бо раду барқи ба қайд гирифта шуданд.

Чамъи боришоти моҳона дар аксарияти ноҳияҳои кӯҳӣ ва ноҳияҳои доманакӯҳи вилояти Суғд (0-50 фоиз, дар кӯҳҳо 215-441 фоиз), дар ноҳияҳои кӯҳии НТҚ (51-262 фоиз), дар Дарвоз (115 фоиз), ғарби ВМКБ (14-205 фоиз)-и меъёр баробар буд.

Сентябр. Ҳарорати обу ҳаво дар чумхурӣ хушк ва гарм буд.

Ҳарорати баландтарини миёнаи моҳонаи ҳаво дар аксарияти ноҳияҳои чумхурӣ $+1+3^{\circ}\text{C}$ аз меъёр баланд буд. Дар водихо ва доманакӯҳҳо то $+17+23^{\circ}\text{C}$, кӯҳҳо $+13+19^{\circ}\text{C}$ (Деҳавз $+11^{\circ}\text{C}$, Дарвоз $+23^{\circ}\text{C}$), дар ноҳияҳои баландкӯҳӣ ВМКБ $+4+7^{\circ}\text{C}$ гарм буд.

Дар чумхурӣ нисбатан ҳарорати обу ҳавои гарм дар нимаи аввали моҳ ба қайд гирифта шуда буд. Дар ин давра ҳарорати миёнаи рӯзонаи ҳаво дар ҳадди меъёр буд ва дар водихои вилояти Хатлон ва НТҚ рӯзона то $+31+37^{\circ}\text{C}$, дар ҷануб то $+39^{\circ}\text{C}$, дар вилояти Суғд ҳарорати ҳаво рӯзона аз $+27+31^{\circ}\text{C}$ то $+31+36^{\circ}\text{C}$ гарм буд.

22-30 сентябр ҳарорати бештар сард шабона дар аксарияти водихои ноҳияҳо ба қайд гирифта шуд. Дар ин давра бештари ноҳияҳои чумхурӣ ҳарорати ҳаво ба ҳадди меъёр $+8+11^{\circ}\text{C}$ -ро ташкил кард, ҳарорати рӯзонаи ҳаво бошад, $+24+25^{\circ}\text{C}$ -ро ташкил дод. Дар вилояти Суғд ҳарорати ҳаво $+17+19^{\circ}\text{C}$ ба қайд гирифта шуд.

Миқдори боришот дар аксарияти ноҳияҳои чумхурӣ аз меъёр кам буд, танҳо дар ноҳияҳои чудогонаи кӯҳӣ ва баландкӯҳ ба ҳадди меъёр буд. Дар ВМКБ боришот қайд карда шуданд ва миқдори боришоти моҳона дар ВМКБ 160-286 фоизро ташкил кард. 30 сентябр дар ноҳияҳои чумхурӣ тақвият ёфтани шамол то 12-17 м/сония ба қайд гирифта шуд ва дар баъзе ҷойҳо дар ин давра ғайр аз ноҳияҳои ВМКБ ҷангу ғубор ба амал омад.

Шарҳи оби дарёҳо ва обанборҳо

Дар моҳи **июл** дар дарёҳои чумхурӣ тадричан пастшавии сатҳи оби дарёҳо ба амал омад. Танҳо дар аввали даҳрӯзаи якум ва миёнаи даҳрӯзаи сеюми моҳи июл бо сабаби болоравии ҳарорати ҳаво дар дарёҳои чумхурӣ серобии дарёҳо мушоҳида карда шуд. Аз сабаби баландшавии серобии ҳавзаҳои дарёҳои Обихингоб, Варзоб ҷараёни сел ба қайд гирифта шуд.

Масрафи моҳонаи об дар дарёҳои чумхурӣ дар ҳадди меъёр ва аз меъёр паст (меъёр 58-100 фоиз), дар дарёҳои Заравшон ва Ғунд бошад аз меъёр зиёд (100-190 фоиз) ба қайд гирифта шуд.

Ҳаҷми оби обанбори Норақ дар давоми моҳ 1,336 млн.м³ зиёд гардида, 10389 млн.м³ –ро ташкил дод, ки ин аз ҳаҷми соли гузашта 0,244 млн.м³ зиёд мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ ба андозаи 0,683 млн.м³ кам шуда, 2642 млн.м³ –ро ташкил дод, ки 0,332 млн.м³ аз меъёри соли гузашта зиёд мебошад.

Дар давоми моҳи **август** дар дарёҳои чумхурӣ пастшавии сатҳи об мушоҳида шуд.

Дар бораи бехатарии озукаворӣ ва камбизоатӣ

Серобии миёнаи моҳонаи аксари дарёҳои чумхурӣ дар ҳадди меъёр ва аз меъёр паст (меъёр 56-96 фоиз) буд. Танҳо дар дарёҳои Қизилсу-Сомончӣ ва Ғунд-Хоруг (126-168 фоиз) аз меъёр баландро ташкил дод.

Дар моҳи **сентябр** дар дарёҳои чумхурӣ пастшавии серобии дарёҳо давом кард. Серобии дарёҳои чумхурӣ аксаран ба ҳадди меъёр ё аз меъёр баланд (79-110 фоиз) буд. Танҳо дар дарёҳои Ёхсу - Карбостанак (133 фоиз) аз меъёр баланд буд.

Ҳаҷми оби обанбори Норақ дар давоми моҳ ба 0,020 млн.м³ зиёд шуда, 10574 млн.м³ -ро ташкил дод, ки аз ҳаҷми ҳамин давраи соли гузашта 0,074 млн.м³ зиёд мебошад.

Ҳаҷми оби обанбори Қайроққум дар давоми моҳ 0,104 млн.м³ зиёд гашта 2274 млн.м³ -ро ташкил дод, ки аз ҳаҷми ҳамин давраи соли гузашта 0,525 млн.м³ зиёд мебошад.

Сел ва тарма

Дар моҳи **июл** 2 пешгӯии омадани сел дода шуд, ки 7 рӯзро дар бар гирифт. Дар натиҷаи яку яқбора баланд шудани ҳароарти ҳаво дар аксарияти дарёҳои чумхурӣ баландшавии сатҳи об ба қайд гирифта шуд. Рӯзҳои 25-27 июл омадани сел пешгӯи карда шуд. Рӯзҳои 28-31 июл дар минтақаҳои Рашт, баъзе ноҳияҳои вилояти Сугд ва НТҚ боришот ба қайд гирифта шуданд. Бар асари боришоти шиддатнок, ки нимаи дуҷуми рӯзи 8 июл оғоз шуд, дар ноҳияҳои алоҳидаи чумхурӣ тарма ва селфароӣ қайд карда шуд. Дар деҳоти Қалъанак ва Ялдумичи ноҳияи Рашт як пул зерӣ об монда, кӯҳҳои заминӣ боғот ва хонаҳои истиқоматӣ қисман зарар диданд. Дар натиҷаи селфароӣ ва обхезӣ километрҳои 13, 25-30 -юм роҳи мошингарди Ҳоит-Назарайлоқи ноҳияи Рашт қисман зарар диданд. Дар минтақаи Хушёрӣ-Майхӯраи ноҳияи Варзоб омадани сел як қисми роҳҳои мошингардро хароб карда ҳаракати роҳ дар ин минтақа муваққатан баста шуд. Дар ноҳияи Ашт дар натиҷаи омадани сел 10-15 км роҳҳои деҳоти Понғоз ва Ашт, наздик ба 10 автомашина, 1 чойхонаи марказӣ ва 4 манзилу мағоза, симчубҳои хаттӣ барқ хароб шуданд.

Замимаи 2. Тағйироти нархҳои миёнаи яклухт (пешниҳод) дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)

	семоҳаи I			семоҳаи II			семоҳаи III			семоҳаи IV		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2013	2014	2015
	Картошка											
ВМКБ	-	-	-	-	3,50	1,80	3,0	2,0	2,66	2,50	3,46	2,20
Вилояти Суғд	0,98	1,39	0,78	1,10	0,90	0,95	1,1	1,14	1,15	1,40	1,29	1,00
Вилояти Хатлон	-	1,16	1,30	1,52	1,19	1,47	2,0	1,39	1,53	1,60	2,0	1,38
НТҚ	2,50	1,0	1,31	2,34	0,99	0,98	2,1	1,46	1,35	1,70	2,0	1,76
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	1,28	1,37	0,80	1,74	1,17	1,18	2,0	1,32	1,34	1,60	2,86	1,39
	Шир											
ВМКБ	4,0	4,0	5,0	3,84	4,0	4,6	4,0	3,2	4,0	3,90	4,0	3,7
Вилояти Суғд	1,47	1,68	1,62	1,40	1,44	1,75	1,5	1,57	2,34	2,60	1,48	1,51
Вилояти Хатлон	1,79	1,90	2,0	1,78	1,81	2,45	1,6	1,87	2,75	3,00	1,5	1,98
НТҚ	2,88	1,87	2,86	2,85	2,83	2,72	2,8	2,83	2,74	2,50	2,80	2,73
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,57	1,86	1,07	2,43	2,48	2,43	2,3	2,10	2,50	2,80	2,30	2,19
	Гандум											
ВМКБ	-	-	-	-	2,0	-	2,0	2,0	2,0	2,27	2,0	2,52
Вилояти Суғд	1,30	1,31	1,36	1,20	1,30	1,54	1,2	1,2	1,34	1,11	1,17	1,22
Вилояти Хатлон	2,22	1,04	-	1,53	1,71	1,88	1,6	1,7	1,81	1,21	1,56	1,71
НТҚ	1,72	1,35	1,71	1,26	1,42	0,8	1,2	1,3	1,28	1,20	1,13	1,50
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	1,85	1,22	1,42	1,32	1,60	1,69	1,4	1,50	1,50	1,33	1,32	1,52

Замимаи 3. Тағйироти нархҳои миёнаи истеъмоли аз рӯи семоҳаҳои солҳои 2014 - 2016 дар Тоҷикистон (сомонӣ/кг)

			Семоҳаи I			Семоҳаи II			Семоҳаи III			Семоҳаи IV	
	2014	2015	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015
Картошка													
ш. Душанбе	2,99	2,29	2,80	3,15	1,98	3,70	2,10	1,88	2,40	1,97	1,92	3,07	1,93
Вилояти Суғд	2,76	1,95	2,28	2,73	1,61	3,77	2,08	1,64	2,24	1,43	1,65	2,75	1,57
Вилояти Хатлон	2,93	2,16	2,53	2,83	1,94	3,62	1,86	1,70	2,49	2,01	1,94	3,07	1,93
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,89	2,13	2,54	2,90	1,85	3,70	2,01	1,74	2,38	1,80	1,84	2,96	1,81
Шир													
ш. Душанбе	3,96	3,90	4,50	4,33	4,00	3,67	3,43	3,50	3,67	3,57	3,50	4,00	4,27
Вилояти Суғд	3,00	3,01	3,00	3,00	3,03	3,00	3,00	2,92	3,00	3,00	2,92	3,00	3,05
Вилояти Хатлон	3,11	3,51	3,43	3,81	3,79	3,00	3,36	3,33	3,00	3,20	3,39	3,00	3,67
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	3,36	3,47	3,65	3,71	3,61	3,22	3,26	3,25	3,22	3,25	3,27	3,33	3,66
Орди навъи якум													
ш. Душанбе	2,91	3,86	2,76	3,38	3,40	2,82	3,48	3,29	2,93	3,57	3,15	3,12	5,00
Вилояти Суғд	2,64	3,65	2,41	3,08	3,14	2,56	3,26	3,02	2,69	3,28	2,87	2,90	4,98
Вилояти Хатлон	2,89	3,72	2,76	3,26	3,36	2,78	3,45	3,33	2,90	3,50	3,12	3,11	4,67
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,81	3,74	2,64	3,24	3,30	2,72	3,39	3,21	2,84	3,45	3,05	3,04	4,88
Гандум													
ш. Душанбе	2,20	2,40	2,23	2,09	2,50	2,30	2,61	2,47	2,11	2,40	2,45	2,15	2,50
Вилояти Суғд	1,71	1,95	1,51	2,03	1,88	1,66	2,18	1,89	1,78	1,97	1,80	1,87	1,77
Вилояти Хатлон	1,57	1,87	1,66	1,78	1,87	1,55	2,00	2,01	1,47	1,81	2,00	1,60	1,81
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	1,81	2,07	1,74	1,97	2,08	1,84	2,26	2,12	1,79	2,06	2,08	1,87	2,03
Биринҷ													
ш. Душанбе	8,88	9,73	8,00	9,00	10,50	8,83	9,50	10,20	9,50	10,73	10,20	9,17	10,30
Вилояти Суғд	6,53	7,52	5,68	6,93	6,89	6,00	7,67	6,64	7,28	8,37	6,89	7,15	7,12
Вилояти Хатлон	6,83	7,66	6,85	6,66	7,31	6,85	7,30	7,39	6,90	8,45	7,43	6,72	8,23
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	7,41	8,31	6,84	7,53	8,23	7,23	8,16	8,08	7,89	8,98	8,17	7,68	8,55
Шакар													
ш. Душанбе	5,02	5,70	5,08	5,25	6,67	5,00	5,48	7,00	5,00	6,02	7,03	5,00	6,05
Вилояти Суғд	4,83	5,59	4,64	5,02	6,63	4,68	5,52	6,79	5,00	5,84	6,97	4,99	5,99
Вилояти Хатлон	4,86	5,57	4,83	5,00	6,73	4,69	5,47	7,01	4,93	5,78	7,42	4,98	6,03
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	4,90	5,62	4,85	5,08	6,68	4,79	5,49	6,93	4,98	5,88	7,14	4,99	6,02

Дар бораи бехатарии озукаворӣ ва камбизоатӣ

			Семоҳаи I			Семоҳаи II			Семоҳаи III			Семоҳаи IV	
	2014	2015	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015
Пиёз													
ш. Душанбе	2,15	2,10	1,80	3,10	1,87	1,93	1,90	1,35	2,30	1,70	1,27	2,57	1,72
Вилояти Суғд	1,83	1,78	1,01	2,70	1,42	1,66	1,97	1,26	2,19	1,25	0,99	2,48	1,21
Вилояти Хатлон	2,17	1,98	1,77	3,04	1,99	1,90	1,86	1,20	2,36	1,41	1,21	2,62	1,61
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	2,05	1,96	1,53	2,95	1,76	1,83	1,91	1,27	2,28	1,45	1,15	2,55	1,51
Равғани пахта													
ш. Душанбе	9,40	10,27	9,25	9,60	11,03	9,33	10,2	11,23	9,50	10,57	11,50	9,50	10,70
Вилояти Суғд	7,69	8,71	7,38	8,04	10,00	7,64	8,52	10,16	7,83	8,95	10,23	7,92	9,33
Вилояти Хатлон	7,58	8,10	7,65	7,74	9,75	7,53	7,95	9,97	7,60	8,16	9,95	7,53	8,55
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	8,22	9,02	8,09	8,46	10,26	8,17	8,89	10,45	8,31	9,23	10,56	8,31	9,53
Гӯшти гусфанд													
ш. Душанбе	36,63	36,50	34,67	37,33	33,50	36,00	37,00	33,33	37,83	36,33	33,00	38,00	35,33
Вилояти Суғд	35,57	35,95	34,70	36,00	33,11	34,58	36,00	32,78	36,67	36,05	33,35	36,62	35,73
Вилояти Хатлон	35,29	34,95	32,77	35,96	32,46	34,20	35,50	32,04	37,03	35,04	32,03	37,14	33,39
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	35,83	35,80	34,04	36,44	33,02	34,93	36,17	32,72	37,08	35,81	32,79	37,25	34,82
Гӯшти гов													
ш. Душанбе	36,04	35,50	33,50	36,50	32,50	35,17	36,00	32,50	37,83	35,67	33,33	37,67	33,83
Вилояти Суғд	30,82	32,05	28,59	32,58	29,67	30,16	32,15	30,13	32,16	32,15	31,17	32,38	31,32
Вилояти Хатлон	33,86	32,68	30,74	33,36	29,49	33,23	32,86	30,00	35,68	33,14	30,47	35,79	31,36
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	33,57	33,41	30,94	34,15	30,55	32,85	33,67	30,88	35,22	33,65	31,66	35,28	32,17
Гӯшти мурғ													
ш. Душанбе	17,00	17,00	17,00	18,50	18,00	17,00	17,00	20,00	17,00	17,00	20,0	17,00	17,00
Вилояти Суғд	12,73	13,09	13,06	16,52	13,66	12,45	13,00	13,91	12,49	13,00	14,09	12,91	13,38
Вилояти Хатлон	14,09	15,24	14,27	18,12	15,00	13,69	15,24	15,00	14,10	15,24	15,00	14,30	15,24
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	14,60	15,11	14,77	17,71	15,55	14,38	15,08	16,30	14,53	15,08	16,36	14,74	15,21
Тухм 10 дона													
ш. Душанбе	7,59	7,40	7,33	7,50	7,60	7,43	7,33	7,43	7,93	7,29	7,60	7,67	7,50
Вилояти Суғд	6,32	6,30	6,17	6,28	6,50	6,08	6,05	6,33	6,63	6,06	6,58	6,39	6,82
Вилояти Хатлон	6,96	7,15	6,82	7,07	7,26	6,72	6,88	7,03	7,20	7,12	6,90	7,09	7,52
Ба ҳисоби миёна дар ҷумҳурӣ	6,95	6,95	6,77	6,95	7,12	6,74	6,75	6,93	7,25	6,82	7,03	7,05	7,28

Замимаи 4. Нишондиҳандаҳои ҷудогонаи буҷети хонаводаҳо аз рӯи гуруҳҳои дахфоизаи аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумотҳои тадқиқоти интихобии хонаводаҳо)

	Ҳамаи хонаводаҳо				аз он ҷумла:							
	10 фоизи аҳолии таъминоташ камтарин		10 фоизи аҳолии таъминоташ пурра		шаҳрҳо				деҳот			
	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016	нӯҳ моҳи с.2015	нӯҳ моҳи с.2016
Даромадҳои пулӣ (сомонӣ)	60,21	80,32	775,93	799,68	114,62	126,17	864,70	914,85	41,08	64,20	744,69	758,58
<i>аз он ҷумла:</i>												
даромадҳои меҳнатӣ	33,71	47,18	335,81	334,44	87,79	96,66	534,21	526,45	14,77	29,76	266,09	266,42
пардохтҳои иҷтимоӣ (нафақа, стипендия, ёрдампулӣ ва дигар пардохтҳо)	11,04	13,15	28,25	28,81	10,66	13,56	39,07	33,84	11,17	13,01	24,44	27,03
Мадохилот аз фуруши маҳсулоти кишоварзӣ, хӯроки чорво, чорво ва ғайра	0,41	2,03	104,76	113,56		-	3,55	7,02	0,55	2,76	140,31	151,32
Дигар мадохилот (аз он ҷумла интиқоли маблағҳо)	14,99	17,42	307,11	323,77	16,17	13,89	287,87	347,54	14,58	18,68	313,85	315,05
Ҳароҷоти пулӣ (сомонӣ)	168,40	171,01	581,25	605,30	164,68	168,89	701,88	762,82	169,72	171,55	538,84	549,34
<i>аз он ҷумла:</i>												
хароҷоти истеъмолий	155,38	159,50	499,01	524,37	155,29	159,67	621,28	692,22	155,41	159,25	456,02	464,74
хариди кардани хӯрокворӣ яқҷоя бо хӯроки умумӣ	100,69	102,04	221,76	223,74	96,14	99,50	285,61	296,58	102,30	102,86	199,31	197,92
хариди кардани молҳои ғайриозуқа барои истифодаи шахсӣ	31,35	34,32	192,90	212,91	30,14	30,47	223,45	268,79	31,78	35,62	182,16	192,92
пардохти хизматрасонӣ	23,27	23,02	83,45	87,01	28,99	29,68	112,01	126,27	21,25	20,63	73,41	73,17
хариди машрубот	0,10	0,07	0,69	0,90	0,00	0,02	0,38	0,20	0,14	0,08	0,80	1,14
Як узви хонавода дар як моҳ истеъмом кардааст, килограмм												
Маҳсулоти нонӣ	11,39	11,39	13,61	13,57	9,69	9,49	12,40	11,72	11,99	12,04	14,05	14,22
Картошка	2,58	2,69	3,72	3,87	2,32	2,54	3,65	3,66	2,67	2,74	3,74	3,95
Сабзавоту полизӣ	7,02	7,32	12,92	12,05	5,89	6,25	13,67	13,59	7,42	7,68	12,65	11,49
Мева, бутгамева, меваи хушк	0,75	0,82	1,95	2,01	0,90	0,92	2,44	2,44	0,70	0,78	1,77	1,85
Гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ	0,63	0,67	1,96	2,00	0,61	0,65	2,44	2,34	0,64	0,68	1,79	1,88
Шир ва маҳсулоти ширӣ	4,66	4,93	8,44	7,70	2,09	2,22	7,32	7,39	5,55	5,88	8,84	7,80
Моҳӣ ва маҳсулоти моҳӣ	0,01	0,01	0,04	0,04	0,01	0,01	0,06	0,07	0,01	0,01	0,04	0,03
Гухм (дона)	0,05	0,04	0,10	0,10	0,04	0,04	0,11	0,12	0,05	0,04	0,10	0,09
Қанд ва маҳсулоти қаннодӣ	0,95	0,94	1,39	1,40	0,79	0,79	1,44	1,43	1,01	0,99	1,37	1,39
Равғани растанӣ ва дигар равғанҳо	1,10	1,14	1,66	1,66	1,01	1,02	1,52	1,52	1,13	1,17	1,72	1,71

Замимаи 5. Тақсими хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи даромади пулии умумии ҳар аъзои хонавода ва даромади дар ихтиёрдоштаи онҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар нух моҳи солҳои 2015-2016 (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо, ба ҳисоби фоиз)

	Тақсимот аз рӯи даромади пулӣ дар нух моҳи соли 2015					Тақсимот аз рӯи даромади пулӣ дар нух моҳи соли 2016			
	умумӣ		дар ихтиёрдошта			умумӣ		дар ихтиёрдошта	
	шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	аҳолии онҳо	шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	аҳолии онҳо		шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	аҳолии онҳо	шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	аҳолии онҳо
Ҳамагӣ	2952	17119	2952	17119	Ҳамагӣ	2956	17607	2956	17607
аз он ҷумла					аз он ҷумла				
даромади пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли дар як моҳ, сомонӣ					даромади пулӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар нафар аҳоли дар як моҳ, сомонӣ				
то 80,00	15,6	19,2	15,9	19,5	то 80,00	11,6	14,3	12,0	14,6
80,01-100,00	11,5	13,5	11,8	13,8	80,01-100,00	10,5	12,8	10,6	12,9
100,01-120,00	11,9	13,0	12,6	13,8	100,01-120,00	11,8	13,6	12,3	14,0
120,01-140,00	11,2	11,6	11,3	11,6	120,01-140,00	11,5	12,3	12,1	12,8
140,01-160,00	9,3	9,3	9,5	9,4	140,01-160,00	10,5	10,5	10,5	10,5
160,01-180,00	7,7	7,2	7,6	7,0	160,01-180,00	8,1	7,8	8,0	7,5
180,01-200,00	6,2	5,4	6,1	5,3	180,01-200,00	6,5	5,9	6,5	5,9
200,01-220,00	5,2	4,5	5,1	4,4	200,01-220,00	5,4	4,7	5,2	4,5
220,01-240,00	4,1	3,4	4,0	3,2	220,01-240,00	3,8	3,3	3,8	3,3
240,01-260,00	2,6	2,3	2,3	2,0	240,01-260,00	3,4	2,9	3,2	2,6
260,01-280,00	2,4	1,9	2,3	1,8	260,01-280,00	2,9	2,3	2,9	2,4
280,01-300,00	2,0	1,5	1,9	1,4	280,01-300,00	2,2	1,8	2,0	1,6
300,01-320,00	1,6	1,1	1,5	1,1	300,01-320,00	1,9	1,4	1,7	1,3
320,01-340,00	1,2	1,0	1,2	1,0	320,01-340,00	1,4	1,0	1,2	0,9
340,01-360,00	1,1	0,8	1,0	0,8	340,01-360,00	1,0	0,8	1,1	0,8
360,01-380,00	1,0	0,7	0,9	0,6	360,01-380,00	1,0	0,7	0,9	0,6
380,01-400,00	0,7	0,5	0,7	0,5	380,01-400,00	0,8	0,6	0,8	0,6
400,01-420,00	0,7	0,4	0,6	0,4	400,01-420,00	0,7	0,4	0,6	0,4
420,01 ва зиёд	4,0	2,5	3,7	2,3	420,01 ва зиёд	4,9	3,1	4,5	2,8

Замимаи 6. Харочоти пулии хонаводаҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо)

	дар нух моҳи с.2015						дар нух моҳи с.2016					
	ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
Харочоти пулӣ	269,37	341,38	243,27	100,0	100,0	100,0	275,13	342,60	250,53	100,0	100,0	100,0
<i>аз он ҷумла:</i>												
Харочоти истеъмоли	236,61	294,16	215,73	87,84	86,17	88,68	252,22	317,94	228,28	91,67	92,80	91,12
<i>аз он ҷумла:</i>												
барои хӯрок	137,12	167,10	126,24	57,95	56,81	58,52	142,82	172,94	131,80	56,63	54,39	57,54
барои хариди молҳои ғайриозуқа	64,17	73,98	60,60	27,12	25,15	28,09	71,07	84,55	66,13	28,18	26,59	28,97
<i>аз он ҷумла:</i>												
либос, пойафзол, газвор	22,30	27,89	20,27	34,75	37,70	33,45	24,70	30,14	22,70	34,75	35,65	34,33
мебел ва ашёи фарҳангию маишӣ	7,86	10,17	7,03	12,25	13,75	11,60	8,56	12,19	7,25	12,04	14,42	10,96
Доруворӣ, асбобу анҷоми тиббӣ	7,74	11,16	8,36	12,06	15,09	13,80	8,96	12,4	7,69	12,61	14,67	11,63
маводҳои сохтмонӣ	8,82	6,09	9,79	13,74	8,23	16,16	10,23	6,14	11,68	14,39	7,26	17,66
сӯзишворӣ	1,83	0,58	2,28	2,85	0,78	3,76	1,63	0,57	2,01	2,29	0,67	3,04
барои хариди маснуоти тамоқу	0,31	0,21	0,34	0,48	0,28	0,56	0,34	0,24	0,38	0,48	0,28	0,57
барои хариди машрубот	0,31	0,07	0,40	0,48	0,09	0,66	0,21	0,09	0,25	0,30	0,11	0,38
пардохти хизматрасонии шахсӣ	35,00	53,01	28,49	14,79	18,02	13,21	38,12	60,35	30,09	15,11	18,98	13,18
<i>аз он ҷумла:</i>												
пардохти хизмати коммуналӣ	11,82	20,25	8,77	33,77	38,20	30,78	12,26	21,50	8,92	32,16	35,63	29,64
<i>аз он ҷумла:</i>												

Дар бораи бехатарии озукаворӣ ва камбизоатӣ

	дар нух моҳи с.2015						дар нух моҳи с.2016					
	ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:		ба як узви хонавода дар як моҳ, сомонӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
манзилгоҳ	0,28	0,77	0,11	2,37	3,80	1,25	0,46	1,08	0,24	3,75	5,02	2,69
хизмати коммуналӣ	11,54	19,48	8,66	97,63	96,20	98,75	11,78	20,42	8,68	96,08	94,98	97,31
аз он ҷумла пардохти қувваи барқ	6,89	12,32	4,93	59,71	63,24	56,93	6,77	12,32	4,68	57,47	60,33	53,92
пардохти хизмати маишӣ	14,66	22,84	11,70	41,89	43,09	41,07	15,35	24,56	12,02	40,27	40,70	39,95
аз он ҷумла барои дӯхту таъмири либосу пойафзол	0,66	0,57	0,69	4,50	2,50	5,90	0,77	0,64	0,81	5,02	2,61	6,74
хизмати фарҳангию маърифатӣ	0,07	0,13	0,04	0,20	0,25	0,14	0,05	0,09	0,03	1,31	0,15	0,10
пардохт барои таҳсил	2,59	5,36	1,59	7,40	10,11	5,58	3,36	5,28	2,67	8,81	8,75	8,87
пардохт барои ёрии тиббӣ	2,15	2,35	2,08	6,14	4,43	7,30	2,12	3,01	1,79	5,56	4,99	5,95
пардохт барои санаторияю муолиҷа, инчунин истироҳат	0,13	0,28	0,08	0,37	0,53	0,28	0,20	0,12	0,22	0,52	0,20	0,73
пардохти хизмати нақлиёт	10,02	13,86	8,64	28,63	26,15	30,33	11,84	18,76	9,35	31,06	31,09	31,07
пардохти хизмати алоқа	4,43	6,22	3,78	12,66	11,73	13,27	4,23	6,30	3,48	11,10	10,44	11,57
пардохти хизмати соҳаи ҳуқуқ	0,23	0,11	0,27	0,66	0,21	0,95	0,19	0,16	0,19	0,50	0,27	0,63
Андозҳо ва дигар пардохтҳо	5,91	14,00	3,00	2,19	4,10	1,23	6,30	14,98	3,18	2,29	4,37	1,27
Дигар хароҷот	26,85	33,22	24,54	9,97	9,73	10,09	16,61	9,68	19,07	6,04	2,83	7,61

Дар бораи бехатарии озукаворӣ ва камбизоатӣ

Тақсимои хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи хароҷоти истеъмоли дар нух моҳи соли 2015 (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо; ба ҳисоби фоиз)

	Шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	Аҳолии онҳо	Хонаводаҳое, ки иборат аст аз:					Хонаводаҳое, ки фарзандони то 16 сола доранд	аз он ҷумла хонаводаҳои дорои			
			1 нафар	2 нафар	3 нафар	4 нафар	5 нафар ва зиёдтар		1 фарзанд	2 фарзанд	3 фарзанд	4 фарзанд ва бештар
Ҳамагӣ	3000	17440	27	122	263	481	2062	2478	652	791	557	478
аз он ҷумла аз рӯи хароҷоти истеъмоли ба ҳар нафар аҳоли дар як моҳ, сомонӣ												
то 80,00	10,0	13,3	0,0	1,7	2,1	2,8	13,3	11,3	6,8	9,1	11,2	20,4
80,01-100,00	13,5	16,1	0,0	0,8	2,8	9,0	16,8	15,1	8,0	13,5	18,7	22,6
100,01-120,00	15,2	16,6	0,0	4,2	8,2	10,9	17,9	16,5	14,8	17,5	15,7	18,2
120,01-140,00	12,5	12,9	0,0	4,2	8,9	11,6	13,8	13,3	11,8	13,2	15,7	12,9
140,01-160,00	11,6	11,2	3,4	7,6	9,3	13,1	11,9	11,9	13,5	11,4	13,3	9,1
160,01-180,00	8,8	8,0	6,9	6,8	11,0	13,3	7,7	8,5	8,8	10,1	8,0	6,5
180,01-200,00	6,0	5,0	3,4	5,9	11,0	10,5	4,4	5,6	7,4	6,0	5,2	3,0
200,01-220,00	3,8	3,2	10,3	4,2	6,4	5,0	3,1	3,5	5,0	4,2	2,5	1,4
220,01-240,00	3,8	3,2	3,4	5,1	7,5	4,4	3,0	3,5	6,1	3,3	2,8	1,0
240,01-260,00	2,9	2,3	3,4	9,3	6,0	4,6	1,8	2,4	2,8	3,0	2,7	0,4
260,01-280,00	2,2	1,8	10,3	5,1	6,4	2,4	1,4	1,8	2,7	2,1	1,1	1,2
280,01-300,00	1,8	1,2	10,3	8,5	3,6	1,5	1,1	1,4	2,5	1,5	0,9	0,4
300,01-320,00	1,1	0,7	3,4	4,2	2,8	1,8	0,4	0,6	1,3	0,4	0,4	0,2
320,01-340,00	1,0	0,7	3,4	3,4	2,8	2,0	0,4	0,9	1,6	0,7	0,4	0,8
340,01-360,00	0,7	0,5	6,9	5,1	1,1	0,7	0,4	0,6	1,3	0,5	0,0	0,4
360,01-380,00	0,8	0,5	0,0	4,2	2,1	1,8	0,2	0,6	1,4	0,5	0,2	0,2
380,01-400,00	0,6	0,4	3,4	2,5	0,7	0,4	0,4	0,5	0,5	0,7	0,5	0,4
400,01-420,00	0,4	0,3	0,0	1,7	1,1	0,7	0,1	0,2	0,3	0,1	0,0	0,2
420,01 ва зиёд	3,1	2,1	31,0	15,3	6,0	3,5	1,6	2,0	3,6	2,2	0,9	0,6

Тақсими хонаводаҳо ва аҳолии онҳо аз рӯи андозаи ҳисоби миёнаи хароҷоти истеъмоли дар нух моҳи соли 2016 (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо, ба ҳисоби фоиз)												
	Шумораи хонаводаҳои тадқиқшуда	Аҳолии онҳо	Хонаводаҳо, ки иборат аст аз:					Хонаводаҳо, ки фарзандони то 16 сола доранд	аз он ҷумла хонаводаҳои дорон:			
			1 нафар	2 нафар	3 нафар	4 нафар	5 нафар ва зиёдтар		1 фарзанд	2 фарзанд	3 фарзанд	4 фарзанд ва бештар
Ҳамагӣ	3000	17592	31	123	303	474	2024	2459	623	710	589	537
аз он ҷумла аз рӯи хароҷоти истеъмоли ба ҳар нафар аҳоли дар як моҳ, сомонӣ												
до 80,00	5,5	7,4	0,0	0,0	1,3	2,7	7,1	6,4	2,9	5,1	7,3	11,4
80,01-100,00	11,9	15,3	0,0	2,4	2,0	5,3	15,7	13,6	8,5	12,0	13,4	21,8
100,01-120,00	15,8	17,9	3,2	3,3	5,9	10,8	19,5	17,4	10,4	16,3	20,4	23,5
120,01-140,00	12,9	13,9	3,2	4,1	5,0	12,2	15,0	14,2	13,3	14,1	14,4	15,3
140,01-160,00	11,4	11,5	6,5	4,9	11,2	12,4	11,7	11,7	11,2	11,7	12,4	11,5
160,01-180,00	9,4	8,3	3,2	8,9	13,9	12,7	8,1	9,1	12,4	8,0	10,5	5,0
180,01-200,00	6,3	5,4	0,0	8,9	8,6	9,7	5,1	6,2	7,7	7,6	6,1	2,6
200,01-220,00	5,5	4,5	0,0	8,9	7,9	8,0	4,4	4,9	7,1	4,9	4,9	2,4
220,01-240,00	4,7	4,0	9,7	7,3	5,9	6,3	4,0	4,4	6,3	5,4	3,6	1,9
240,01-260,00	2,9	2,3	6,5	4,1	6,6	3,4	2,2	2,4	4,7	2,5	1,0	1,1
260,01-280,00	1,7	1,3	3,2	4,1	4,6	2,1	0,9	1,4	2,1	1,8	0,8	0,6
280,01-300,00	2,4	1,6	6,5	8,9	4,6	3,2	1,4	1,7	2,6	1,7	1,7	0,6
300,01-320,00	1,5	1,1	0,0	7,3	2,6	1,5	0,9	1,1	2,1	0,8	0,5	1,1
320,01-340,00	1,0	0,7	0,0	2,4	1,3	1,5	0,7	0,8	1,3	1,4	0,2	0,0
340,01-360,00	0,9	0,7	3,2	2,4	1,7	1,7	0,4	0,8	0,8	1,5	0,3	0,2
360,01-380,00	0,7	0,5	0,0	1,6	2,0	1,3	0,3	0,5	1,1	0,7	0,0	0,0
380,01-400,00	0,6	0,4	0,0	1,6	2,3	0,4	0,3	0,4	0,8	0,4	0,2	0,0
400,01-420,00	0,4	0,3	3,2	1,6	1,7	0,6	0,1	0,3	0,6	0,3	0,3	0,0
420,01 и ыше	4,6	2,9	51,6	17,1	10,9	4,2	2,2	2,8	1,2	3,7	1,9	1,1

Замимаи 7. Истеъмоли хӯрокворӣ ба ҳисоби миёна ба ҳар узви хонаводаҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон (аз рӯи маълумоти тадқиқоти интихобии хонаводаҳо)

(дар як моҳ; кг)

	дар нух моҳи соли 2015			дар нух моҳи соли 2016		
	Ҳамагӣ	аз он ҷумла:		Ҳамагӣ	аз он ҷумла:	
		дар шаҳр	дар деҳот		дар шаҳр	дар деҳот
Маҳсулоти нонӣ	12,15	10,87	12,62	12,29	11,01	12,76
Картошка	3,04	3,14	3,01	3,27	3,28	3,27
Сабзавоту полизӣ	14,24	14,36	14,22	12,64	13,33	12,41
Мева ва буттамева, хушкмева	3,54	3,1	3,73	3,26	2,80	3,43
Қанд ва маҳсулоти қаннодӣ	1,11	1,12	1,11	1,10	1,11	1,10
Гӯшт ва маҳсулоти гӯштӣ	1,16	1,18	1,15	1,24	1,26	1,23
Моҳӣ ва маҳсулоти моҳӣ	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02	0,08
Шир ва маҳсулоти ширӣ	5,63	3,53	6,40	5,92	3,95	6,63
Тухм, (дона)	6,71	7,33	6,50	6,85	7,45	6,65
Равғани растанӣ ва маргарин	1,31	1,28	1,32	1,37	1,27	1,41

БУЛЛЕТЕНИ ИТТИЛООТӢ
ДАР БОРАИ БЕҲАТАРИИ ОЗУҚАВОРӢ ВА КАМБИЗОАТӢ

/дар зери таҳрири - Директори
Агентии омили назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон – Ҳасанзода Г.К.
734025 Тоҷикистон ш.Душанбе, кӯчаи Бохтар 17/